

ଶ୍ରୀହରି

ଆର୍ଯ୍ୟ ଶୁକ୍ଷୀନାମା ।

ଆୟାସକଳ , କର୍ତ୍ତବ୍ୟାଂଶ ଆନ , ନିଶାବସନା ଓ ବଞ୍ଚିଲେ
ଅହା ନାହିଁ, ଆୟାସକଳର
ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ ଆବଶ୍ୟକ ।

କ୍ରିଦେବନାଥ ଦେବ ଶାସ୍ତ୍ରୀ କବିଭୂଷଣ ଦ୍ଵାରା
ସଂଗୃହୀତ ।

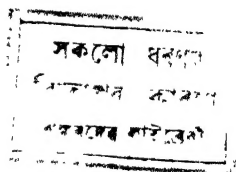
ବେଠ— ଏଟିକା ମାଥୋନ ।

ওঁ তৎসৎ

আৰ্য্য পুৰুষীনামা ।

পদ্মপুৰাণ (বেদব্যাস ৰচিত আৰু স্ককবিনাৰায়ণ
দেৱৰ ৰচিত,) বিষ্ণু পুৰাণ, মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ,
ব্রহ্ম বৈবৰ্ত্ত পুৰাণ, বায়ণ পুৰাণ, গড়ুৰ পুৰাণ,
শিৱ পুৰাণ, দেৱী পুৰাণ, বৃহৎ ধৰ্ম্ম পুৰাণ,
মৎস্য পুৰাণ, কৰ্কী পুৰাণ, অগ্নি পুৰাণ,
কুৰ্ম পুৰাণ, বৰাহ পুৰাণ, শ্ৰীমৎ-
ভাগৱত, বামাযণ, যোগিনী তন্ত্ৰ,
যামালাদি নানা গ্ৰন্থৰ
পৰা—

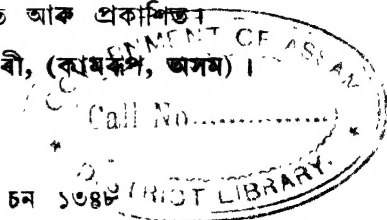

বৰমুৰিকোণা গ্ৰাম নিবাসী—

কবিৰাজ—শ্ৰীদেৱনাথ দেৱ শৰ্ম্মা কবিভূষণৰ দ্বাৰায়

সংগৃহীত আৰু প্ৰকাশিত

পোঃ নলবাৰী, (কাছৰী, অসম) ।

ପ୍ରିଣ୍ଟର୍— ଶ୍ରୀବନ୍ଧୁବାୟ ଦତ୍ତ ।

ଉମା ପ୍ରେସ୍, ନଳବାରି ।

শুধৰণী ।

অশুদ্ধ	শুদ্ধ	পিঠি	পাঁতি
শয্যাতি ...	শৰ্ষাতি ...	২ ...	১৬
সশাদ ...	শশাদ ...	৫ ...	৫
পৰাজ্জয় ...	পৰজ্জয় ...	২ ...	৬
সাগৰ ...	সগৰ ...	৫ ...	১৫
অবৃত্তাস ...	অযুতাস ...	৭ ...	১
বিখ্যাতা ...	বিখ্যাতো ...	৮ ...	৫
ময়াং ...	ময়ং ...	১১ ...	১১
ভবভূবি ...	ভবভুবি	১৮ ...	৯
পৰম ...	পৰম ...	২৩ ...	১০
ঘটস ...	ঘাটাস ...	২৭ ...	৭
অংশ ...	অংশ ...	৩৭ ...	১
বজ্জ ...	বজ্জ	৩৭ ...	১৪
মতানখি ...	মতানমি ...	৪০ ...	৯
অজ্জমীচ ...	অজ্জমীচ ...	৪৫ ...	২
বিবংশত ...	যি বংশত ...	৫৩ ...	১
বৃহদ্ৰম ...	বৃহদ্ৰথ ...	৫৩ ...	১৪
জন্তু ...	জন্তু ...	৫৪ ...	৫
বিলাক ...	বিলাকৰ ...	৫৭ ...	৫
লাৱাত ...	ৰাজত্বকৰাৰ পাচত	৬১ ...	১২

অঙ্ক	শুদ্ধ	পিঠি	পাঁতি
৬ ...	৫	৬২ ...	২
ভবত ...	নাভির শত পুত্র	ভিতবত সর্বজ্যোষ্ঠ	ঋষভ
	তৎপুত্র ভবত	৭৪	২
কলা ...	কল্প ...	৭৭ ...	১২
পহ্লা ...	প্রহ্লাব ...	৮০ ...	২৪
বৈবস্বতেইন্দ্রবে প্রাপ্তি । বৈবস্বতেইন্দ্রবে প্রাপ্তে ৯১ ৬			
কর্ত্ত ...	কর্ত্তা ...	৯২ ...	১৭
আবৈদিক	অথবা বৈদিক ...	৯২ ...	২০

---

*Let your books will give you joy for long
if handled carefully with clean hands*

সূৰ্য্য বংশ ।

সপ্তম মণ্ডান্তৰ্ধৰ অষ্টাবিংশতি যুগৰ সূৰ্য্যবংশীয় ৰাজাসকলৰ পুৰুষানাম ।

৩৩ক্ষা

|

মৰীচি

|

কাশ্যপ

|

সূৰ্য্য

|

মনু

(এই মনুৰ নাম বৈবস্বত, এওঁ ভগবান সূৰ্য্যদেৱৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ ।
ভগবান সূৰ্য্যদেৱৰ কিকাৰণে অদিতি দেৱীৰ পুত্ৰ হৈছিল, তেওঁৰ
কোন কোন সন্তান, তেওঁ কি পদাৰ্থ; উৎপত্তিৰ হেতু, কি কাৰণে
অশ্বক্ৰান্ত তীৰ্থ হল ইত্যাদি বিশেষ বিবৰণ মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ ১০১।১০২।
১০৩।১০৪।১০৫।১০৬ অধ্যায়ত দৃষ্টব্য ; বাহুল্য ভয়ে লিখা নহল । এওঁলৈ
পূৰ্ব্বজন্মত সত্যব্রত ৰজা ।)

মনুৰ ১০ পুত্ৰ

১নং ২নং ৩নং ৪নং ৫নং ৬নং ৭নং ৮নং ৯নং ১০নং

ইক্ষাকু নৃপ ধৃষ্ট শৰ্যাতি আৰু মনুজন্তু মাৰ্ভাগ নৈদিষ্ট কৰ্ষ পৃথক

(ইক্ষাকুৰ শকুনি প্ৰভৃতি ৫০ জন পুত্ৰ উক্তৰ পথত ৰাজা হৈছিল
আৰু ৪৮ জন দক্ষিণ পথত ৰাজা হৈছিল । দিঃ অঃ

ইক্ষ্বাকু

| (শতপুত্ৰৰ ভিতৰত তিন জন শ্ৰেষ্ঠ)

১। বিকুক্ষি   ২। নিমি   ৩। দণ্ড
(অযোধ্যাধিপতি   (মিথিলাধিপতি)   (ভাৰ্য্যা অজ্ঞা,
    সশাদ)   গুৰুচাৰ্য্যৰ কন্তা)

|

পৰাজয়

বা

ককুস্থ

পূৰ্বে ত্ৰেতা যুগত দেৱতা ও অশ্বৰৰ বৃদ্ধত ইন্ধে ব্ৰহ্মৰূপ ধাৰণ কৰিছিল, সেই ব্ৰহ্মৰ ককুত প্ৰদেশত (চুতত) উঠি দৈত্য বিলাকক বধ কৰিছিল, সেই নিমিত্তে ককুস্থ নাম হৈছিল। বিষ্ণু পুৰাণৰ চতুৰ্থাংশ দ্বিতীয় অধ্যায়। ইয়াৰ দ্বাৰায় বেচ বুজিব পাৰি যে— সত্য যুগত মনুৱে ৰজা আছিল আৰু ত্ৰেতাৰ যুগত ৰেণুৰ পুত্ৰ-পৌত্ৰাদিসকল ৰজা হৈছিল, সেই ত্ৰেতাৰ যুগতো আৰ্য্যসকল ভাৰতত থকা প্ৰমাণ পোৱা যায়। ১ পুত্ৰ, ২ কন্তা—ভাৰাবতী ও চিত্ৰঙ্গদা কালিকা পুৰাণৰ ৬২।৬৩ অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য।

ককুস্থৰ পুত্ৰ

|

অনেনা

|

পৃথু

|

বিশ্বগন্ত

বিশ্বগঙ্গ

|

আজ

|

যুবনাথ

|

শ্রাবস্ত

এই শ্রাবস্তয় শ্রাবস্তী নামে নগর পাতিছিল ।

|

বৃহদশ্ব

|

কুবলাশ্ব

বা

বৃদ্ধুমার

৩ | পুত্র

১। দৃঢ়াশ্ব ২। চন্দ্রাশ্ব ৩। কপিলাশ্ব

|

বার্যাস্ব

|

মিকুস্ত

|

সংহতাস্ব

|

কুশাস্ব

|

প্রসেনজিৎ

প্রসেনজিৎ

|

যুবনাশ্ব

|

মাক্ষাতা (চক্রবর্তী)

সতু মাক্ষাতা চক্রবর্তী সপ্তদ্বিপাং মহীং বুভুজে ।

যাবৎ স্বর্ঘ্য উদেতিশ্চ তাবচ্ছ প্রতি তিষ্ঠতি ।

সর্গঃ ৩৭ যৌবনাশ্বশ্চ মাক্ষাতুঃ ক্ষেত্র মৃচ্যতে । ১৮।

বিঃ পুঃ চঃ দ্বিঃ

মাক্ষাতা

৩ | পুত্র

১। কুরুকুৎস ২। অশ্বিষয় ৩। মুচকুন্দ

|

ব্রহ্মদস্যু

|

যুবনাশ্ব

|

সন্তুত

|

হবিত

|

অবণ্য

|

এই হবিতবপরা হাবিত

অশ্বিষস নামে স্বর্ঘ্যবিলাক

দিগ্বিজয় কালত ব্যবধে

প্রবর্ধিত হৈছিল ॥

এই অবণ্যক বধ করিছিল ॥

|

পুষদশ্ব

|

হর্ষদশ্ব

|

সুমনাং

সুমনাঃ

|

ত্রিধন্বা

|

ত্রয়্যাক্ষণ

|

সত্যব্রত

বা

ত্রিশঙ্কু

|

তবিশ্চন্দ্র (চক্রবর্তী)

|

হবিত

|

চক্ষু

২ | পুত্র

১। বিজয় ২। বসুদেব ।

|

কঙ্কক

|

বালু (চক্রবর্তী)

(মপ্তদীপেশ্বর, যোগিনী তন্ত্রত দৃষ্টব্য ।)

|

সাগর (চক্রবর্তী)

২ | ভাৰ্য্যা

১। কেশিনী, ২। সুমতি ।

কণ্ঠপৰ কন্যা স্মৃতি, বিদৰ্ভ ৰাজ্যৰ কন্যা কেশিনী সগ-
বৰ এই দুইজনী ভাৰ্যা।। এই দুয়োজনী ভাৰ্যাৰ ভণ্ড
বংশীয় ওঁৰ্ক নামে এজন মুনিক আৰম্ভনাৰ দ্বাৰায় এই বৰ
পাইছিল যে— তোমালোক দুয়োৰো ভিতৰত এজনীৰ বংশধৰ
এক পুত্ৰ হব আৰু এজনীৰ সষ্টি সহস্ৰ পুত্ৰ হব, এই দুই বৰৰ ভিতৰত
কাৰ দি অভিক্ৰটি প্ৰাৰ্থনা কৰা। ওঁৰ্কয় এই কথা কোৱাত কেশিনী
এক পুত্ৰ আৰু স্মৃতি সষ্টি সহস্ৰ পুত্ৰ প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল। “সেই
হব” ওঁৰ্ক মুনি এই কথা কৈছিল ॥

কেশিনীৰ গৰ্ভত সগবৰ পুত্ৰ ।

তসমঞ্জস

অ শুমান

দিলীপ

ভগীৰথ

(এই ভগীৰথে গঙ্গা আনিছিল, সেই নিমিত্তে গঙ্গাৰ নাম ভাগীৰথী ॥)

শ্ৰুত

নাভাগ

অশ্বৰীষ

সিন্ধুদীপ

সিন্ধুদ্বীপ

অবুতাস্থ

ঋতুপর্ণ

সৰ্বকাম

সুদাস

সৌদাস

অশ্বক

মূলক

অশ্বকৰ মূলক নামে পুত্ৰ হৈছিল, সেই সময়ত পৰশুৰামে পৃথিৱীক নিষ্কৃত্ৰ কৰিবৰ নিমিত্তে প্ৰবৃত্তি হোৱাত বিবজ্জা তিব্বোতা-বিলাকে আগুৰি ধৰি এই মূলকক ৰক্ষা কৰিছিল, এই নিমিত্তে মূলকৰ মাৰী-কৰচ নাম হৈছিল । বিঃ পুঃ চঃ চঃ ॥

দশৰথ

ইলিবিলা

বিশ্বসহ

খট্ৰাঙ্গ দিলীপ (চক্ৰবৰ্ত্তী)

দীৰ্ঘবাহু

ৰঘু (চক্ৰবৰ্ত্তী)

ৰঘু (চক্ৰবৰ্ত্তী)

অজ (চক্ৰবৰ্ত্তী)

দশৰথ (চক্ৰবৰ্ত্তী)

বদনশেখতি বিখ্যাতা রাজা দশৰথো পুৰা ।

চক্ৰবৰ্ত্তী সংবিজ্ঞেয়াঃ সম্পদীপোহপিপো মহান ॥

দশৰথৰ ৪ পুত্ৰ

১। ৰাম

২। লক্ষ্মণ

৩। ভৰত

৪। শত্ৰুঘ্ন

১ | পুত্ৰ

২ | পুত্ৰ

২ | পুত্ৰ

২ | পুত্ৰ

লব, কুশ

অঙ্গদ, চন্দ্ৰকেতু

অক্ষ, পুষ্কৰ

সুবাহু, সুৰসেন

অতিথি

নিষধ

নল

(মিথিলৰ পুত্ৰ নল আৰু বীৰসেনৰ পুত্ৰ নল এই দুইজনৈ স্থৰ্য্য বংশীয়)

ৰজ

পুণ্ডৰীক

ক্ষেমধৰ্ম্মা

দেৱানিক

অহীনক

অহীন গু	
	উক্ৰ
কপ	
	বজ্জনাদ
কক	
	শঙ্খনাদ
পাবিপাত্ৰ	
	বাপ্তি তাম্ৰ
দল	
	বিশ্বকস
চল	
	হিবণ্যানাত

এই হিবণ্যানাত মহাযোগীশ্বৰ ঐশ্বৰ্য্য শিষ্য ; এওঁৰ তাত
যাজ্ঞবল্ক্য যোগ শিক্ষা কৰিছিল । বিঃ পুঃ চতুৰ্থাংশৰ চতুৰ্থ অধ্যায় ॥

পুষ্প	
	অগ্নিবৰ্ণ
ধ্ৰুৱসন্ধি	
	শীত্ৰ
সুদৰ্শন	
	মক

এই মকৰ যোগবহ্নাত আজিও কলাপ গ্ৰামত অৱস্থান কৰি
আছে । ভবিষ্যত ২৯ যুগত সূৰ্য্যবংশীয় ক্ষত্ৰিয় সকলৰ প্ৰবৰ্ত্তক (বীৰ
বা আদিপুৰুষ) হ'ব ॥ বিঃ পুঃ ৮ঃ ৮ঃ ॥

মৰু	
প্রসুশ্রুত	সহাসান
সুগন্ধ	বিশ্রুতবান
অমর	বৃহদল

এই বৃহদলক ভারত মুক্ত অতিমন্যাই বধ করিছিল। উক্ত
পরাণৰ চতুৰ্থাংশয় চতুৰ্থ অধ্যায় ॥৪৮॥ পৰাণৰ মতে ভবিষ্যত নৃপতি ॥

বৃহৎক্ষণ	
গুরুক্ষেপ	সুপ্রতীক
বৎস	মরুদেব
বৃৎসবাহ	সুনক্ষত্র
প্রতিবোম	কিন্নর
দিবাকর	অন্তরিক্ষ
সহদেব	সুবর্ণ
বৃহদশ্ব	অমিত্রজিৎ
ভানুবধ	বৃহদ্রাজ

বৃহদ্রাজ .

ধর্ম্মী		
		বাতুল
কৃতঞ্জয়		
		প্রমেনজিৎ
বর্ণঞ্জয়		
		কৃন্দক
সঞ্জয়		
		কুণ্ডক
শাক্য		
		স্ববথ
ব্রহ্মদান বা শুদ্ধদান		
		সুমিত্র
সিন্ধার্থ বা বুদ্ধ		

এই সুপ্রসিদ্ধ ইক্ষ্বাকুবংশ কলিযুগত অমিত্রত সমাপ্ত হৈছিল
(পুৰাণৰ মতে হব) যথা :—

ইক্ষ্বাকুনাম্নাংবংশঃ স্মিত্রাস্তো ভবিষ্যতি ।

যতস্তংপ্রাপ্য রাজনাং সংস্কারং প্রপ্যাতে কঙ্কালো ॥৩॥

বিকৃপুৰাণ, চতুর্গাংগ, দ্বিত্রিংশঅধ্যায় ॥

উক্তবংশটিক হর্য্যবংশ, মনুবংশ, ইক্ষ্বাকুবংশ, ককুৎস্থবংশ, বঘুবংশ
বুলি বিখ্যাত ॥

ইক্ষ্বাকুর দ্বিতীয় পুত্র

নিম্নি

নিমি

জনক বা বৈদেহ

অথবা মিথি

মৰা শব্দৰূপৰা উৎপন্ন হোৱা গতিকৈ এই পুত্ৰৰ নাম “জনক” ;
এই পুত্ৰৰ পিতৃ বিদেহ হ'ল বুলি তেওঁৰ নাম “বৈদেহ” ; মছনৰ দ্বাৰায়
জন্ম হ'ল বুলি তেওঁৰ আৰু এটা নাম “মিথি” ॥ বিস্তাৰিত যিবৰণ
বিস্তৃপ্তবাণ চতুৰ্থ অংশৰ পঞ্চম অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য ॥

নন্দিবৰ্জ্জন

|

স্বকৈতু

|

দেবৰাজ

|

বৃত্তকৃৎ

|

মহাবীৰ্য্য

|

সতাপুতি

|

ধৃষ্টকৈতু

|

কৰ্ম্মাশ্ব

|

মক

|

প্ৰতিবন্ধক

|

কৃতবণ

|

কুতি

|

বিবৃধ

|

মহাধৃতি

|

কৃতিৰাৎ

|

মহাবোমঃ

|

সুবৰ্ণবোমঃ

ସୁବର୍ଣ୍ଣବୋଧୀ

ହୁସ୍ତାବୋଗା

21 अ-६

१। मीरक्षर २। कृष्णक्षर

| कथा भौत।

এই কুশলক-সু কল্প-নাগব-অধিপতি ।

ভানুমান

শত্ৰুହানু

अविष्टेनसि

५६

କ୍ରୀଡ଼ା

উজ্জ্বল

मृषाश्व

ਸਤਾਖ਼ਤ

সঞ্জয়

କୁନି

শ্রেমাৰি

ଅଞ୍ଜନ

अतः ननाः

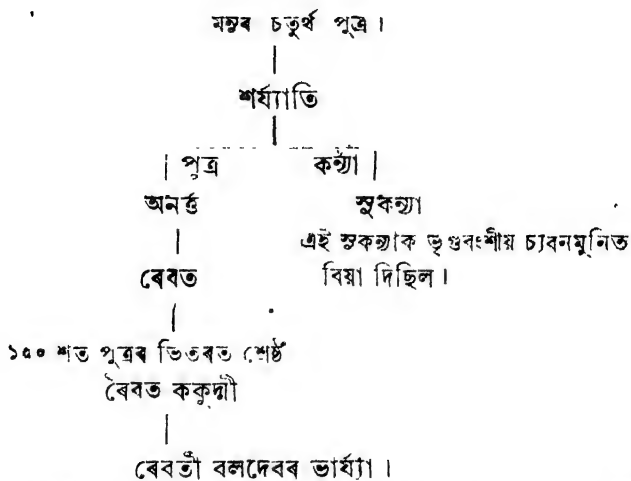
॥ ५ ॥

शौनवथ

মীনবথ	
	বিজয়
সত্যবথ	
	খাত
সত্যবপি	
	সুনয়
উপাশু	
	বীতহব্য
শ্রুত	
	সজয়
শাশ্বত	
	ক্ষেমাশ্ব
সুধমা	
	ধৃতি
সুভাস	
	বহুলাশ্ব
সুশ্রুত	
	কৃতি
জয়	

এই কৃতিত জনকবংশ সমাপ্ত হৈছে, এইবিলাক নৃপতিক জনক নৃপতি, বৈদেহ নৃপতি, মিথিলা নৃপতি বুলি কয় । এওঁলোক প্রায় আশ্রিতত্ব পণ্ডিত আছিল ॥১৪॥

চতুৰ্থাংশে পঞ্চম অধ্যায় বিষ্ণুপুরাণ ।

মূলৰ অৰিকল অনুবাদ—৪১নং শৰ্ম্মাতিৰ সুকন্যা নামে এটি কন্যা আছিল। তেওঁক চ্যবনমুনি বিয়া দিছিল। শৰ্ম্মাতিৰ অনন্ত নামে এটা পুত্ৰ হৈছিল। অনন্তৰে ৰেবত নামে এটি পুত্ৰ জন্মিছিল। সেই ৰেবত ৰাজ্যৰ অনন্তৰ বিষয় সমূহ ভোগ কৰিছিল আৰু কুশস্থলী নামী পুৰীত বাস কৰিছিল। ৰেবত ৰাজ্যৰে ৰেবতককুদী নামে অতি ধৰ্ম্মৱান পুত্ৰ আছিল, আৰু ৰেবতৰ শত পুত্ৰৰ ভিতৰত সৰ্বশ্রেষ্ঠ আছিল। তেওঁৰ ৰেবতী নামে এজনী কন্যা জন্মিছিল। ৰেবত ককুদী “এই কন্যা কাৰ উপযুক্ত” এই কথা ভগবান ব্ৰহ্মাত সুধিবৰ নিমিত্তে ব্ৰহ্মলোকলৈ গৈছিল; সেই সময়ত ব্ৰহ্মলোকত হাহা ও ছহ নামে দুটি গন্ধৰ্ব্ব অতি সুন্দৰ গান কৰিছিল। তেতিয়া বড়জ, মধ্যম, গান্ধাৰীদি স্বৰ পৰিবৰ্ত্তনত, অতি মনোহৰ সেই গান শৰণ কৰোঁতে বহুত যুগ পৰিবৰ্ত্তন পৰ্য্যন্ত অৱস্থান কৰিও বোধ

কৰিলে যেন এক মুহূৰ্ত্তকাল তেওঁ গান শুনিছিল। পাচত গীত শেষ হোৱাত বৈবত ৰাজ্য তগবানক প্ৰণাম কৰি কণ্ঠাৰ উপযুক্ত বৰব নিমিত্তে সুধিছিল। তেতিয়া ব্ৰহ্মায় তেওঁক কলে যে, তোমাৰ কোন বৰত অভিমত তাক কোৱা। তেতিয়া বৈবত ৰাজ্য কিছুমান বৰব নাম ধৰি কৈছিল। ব্ৰহ্মায় অলপ হাঁহি কৈছিল যে— তুমি যিবিলাক বৰব কথা মোৰ আগত কলা তেওঁ লোকৰ পুত্ৰ পৌত্ৰাদিও পৃথিবীত নাই। তোমাৰ অমৰাবতী সদৃশ অতি বৰমণীয় যি কুশস্থলী পুৰী আছিল সেই পুৰী এতিয়া দ্বাৰকা নাম হৈছে—যথা—

কুশস্থলী না তব ভূপৰম্যা।

পুৰী পুৰা ভূদমৰাবতীৰ।

সা দ্বাৰকা মস্ত্ৰতি তত্র চাস্তে ;

স কেশবং শো বলদেব নামা ॥৩৪॥

এতিয়া তোমাৰ কণ্ঠাটিক বলদেবত বিয়া দিয়াগৈ। ব্ৰহ্মাৰ এনেকুৱা আদেশ পাই ৰাজা বৈবতককুদ্বী নিজ কণ্ঠাৰ সহিত পৃথিবীলৈ আহি বলদেবত কণ্ঠাটি বিয়া দি তপস্তা কৰিবৰ নিমিত্তে হিমাচল পৰ্ব্বতলৈ গৈছিল। তগবান বলদেবে ৰেবতীক বৰ দীঘল দেখি নিজ নাঙলৰ অগ্ৰভাগ মূৰত দিয়াত বেবতী আন আম তিবোতাৰ নিচিনা চুটি হৈ গৈছিল—যথা—

উচ্চ প্ৰমাণ মতিতামবেক্ষ্য ; স্বলাঙ্গলাগ্ৰেণ সতালকেতু।

বিনাময়মাস ততস্বসাপি ; বভুবসজো বনিতা যথাত্মা ॥৩৫॥

যি কালত বৈবতককুদ্বী ব্ৰহ্মলোকত আছিল; সেই সময়ত পুণ্যজন্ম নামে এমল ৰাক্ষসে আহি সেই কুশস্থলী পুৰী ধ্বংস কৰিছিল।

বৈবত ৰাজ্যৰ শতভাত্ৰ ৰাক্ষসৰ ভয়ত দিগ দিগান্তৰে পলায় গৈছিল । সেই ভাতৃসকলৰ বংশত উৎপন্ন হোৱা ক্ষত্ৰিয়বিলাক সকলো ঠাইত বাস কৰিছিল ।

তাবচ্ছাত্ৰ ভাতৃশতং পুণ্যজন ত্ৰাসাৎ দিশো ভেজে । তদময়ান্ব
সৰ্ব দিক্ষু অবন ইতি ॥২॥ বিষ্ণুপুৰাণ দ্বিতীয় অধ্যায় ॥

এই পুৰণিকালৰ বুৰঞ্জী বা পুৰাণৰদ্বাৰায় বেচ বুজিব পৰা যায় যে, সত্য যুগৰ কুশস্থলী বা দ্বাৰকা নগৰ এতিয়াও ভাৰতত আছে ; আৰু বৈবত ৰাজ্যৰ শত ভাতৃৰ বংশত উৎপন্ন ক্ষত্ৰিয়বিলাক সকলো ঠাইত বাস কৰিছিল । সেই অনন্ত কালৰপৰা আজিলৈকেও ভাৰতত আৰ্য্যসকলৰ বংশধৰসকল থকা প্ৰমাণ পোৱা যায় ।

আধুনিক বুৰঞ্জীত আন দেশৰপৰা আৰ্য্যসকল অহা বুলি লিখা আছে, তাৰ কাৰণ কি ?

সূৰ্য্যবংশৰ বিশাল বংশীয় ৰজাসকল ।

ৰাজধানী—গয়া ।

মহুৰ অষ্টম পুত্ৰ
নেদিষ্ট, তেওঁৰ পুত্ৰ
নাভাগ

ভলানন্দ

২। পুত্ৰ

১। উদাৰকীৰ্ত্তি,

২। বৎসথী

২। বৎসগ্ৰী

প্ৰাংগু	বিংশ
প্ৰজানি	খনীনেত্ৰ
খনিত্ৰ	অতিবিভূতি
ক্ষুপ	ভূবিবল
অবিবিংশ	কবন্ধম
	অবিক্ষি
	মৰুৎ

এই মৰুৎ সপ্ত দ্বীপেশ্বৰ চক্ৰবৰ্ত্তী ৰাজা আছিল, এওঁ এটা মহাযজ্ঞ
কৰিছিল—যথা—

মৰুতস্ত যথা যজ্ঞস্তথা কস্তা ভবভূবি ।

সৰ্বং হিৰণ্ময়ং যন্ত যজ্ঞবিত্ত্বৃতি শোভনম ॥

অমাতৃদিক্ৰঃ সোমেন দক্ষিণাভিৰ্দ্ভিজাতয়ঃ ।

মৰুতঃ পৰিবেষ্টাৰঃ সদস্তাশ্ব দিবৌকসঃ ॥১৭॥

মৰুতশ্চক্ৰবৰ্ত্তী নৰিষ্টন্তমানং পুত্ৰমবাপ ।

অৰ্থাৎ মৰুৎৰাজাৰ যি প্ৰকাৰ যজ্ঞ হয়, পৃথিবীত সেই প্ৰকাৰ
কৰবাত যজ্ঞ হৈছে নে ? সেই যজ্ঞত সমুদায় যজ্ঞীয় বস্তু সুবৰ্ণময় আছিল।

সেই যজ্ঞত সোম পান কৰি ইজ্ঞে বৰ তৃপ্তি পাইছিল, আৰু দক্ষিণাৰে ব্ৰাহ্মণবিলাকক সন্তুষ্ট কৰিছিল। এই যজ্ঞত দেবতাবিলাকে অগ্নাদি বিলায় দিছিল আৰু সদস্ত হৈছিল ॥১৭॥

বিষ্ণুপুৰাণ, চতুৰ্থাংশ, প্ৰথম অধ্যায় ॥

এই মৰুৎ ৰাজ্যৰ যজ্ঞৰ ছাইবিলাক কয়লা পাহাৰ হোৱা বুলি প্ৰবাদ আছে। এই যজ্ঞৰ কথা মহাভাৰততো উল্লেখ আছে।

নৰিয়ন্ত

দম

ৰাজ্যবৰ্দ্ধন

সুধৃতি

নৰ

কেবল

বন্ধুমান

বেগবান

বৃধ

তৃণবিন্দু

কন্যা ইলিবিলা

এই তৃণবিন্দুৰ ইলিবিলা নামে এজনী কন্যা হৈছিল পাচত অলম্বুৰা নামে এজনী অপ্সৰায় সেই তৃণবিন্দুক ভঞ্জিছিল, সেই অলম্বুৰাৰ গৰ্ভত তৃণবিদ্ধুৰ বিশাল নামে এটা পুত্ৰ হৈছিল ॥ এই বিশাল নৃপতিৰ বিশেষ বৃত্তান্ত বৰাহ পুৰাণৰ অষ্টবিংশ তম অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য ॥

বিশাল

বিশাল

|

হেমচন্দ্র

|

সুচন্দ্র

|

ধৃম্মপ

|

সৃষ্ণয়

|

সহদেব

|

কুশাশ্ব

|

সোমদত্ত

এই সোমদত্ত ১০০ টা অশ্বমেধ যজ্ঞ কবিছিল ।

|

জন্মোজয়

|

সুমতি

এইবিলাক বিশালবংশীয় নৃপতি । তৃণবিন্দুব প্রসাদত এই বিশাল
বংশীয় নৃপতিসকল দীৰ্ঘায়ু, মহাত্মা, বৈর্য্যবান, অতিধাৰ্ম্মিক আছিল ॥
১৯ ॥ বিঃ পুঃ

মনুর পঞ্চম পুত্র

নাভাগ

|

অম্ববীষ

এওঁৰ ওচৰত ছৰ্দ্দাসা পৰাভব হৈছিল ॥

|

বিকপ

|

পুষ্পদম্ব

পুষ্পদম্ব

বথিতৰ

এই বথিতৰৰ বংশীয়বিলাক ক্ষত্ৰিয়, অথচ আঙ্গিৰস বুলি
তেওঁলোকক ক্ষত্ৰোপেট লাক্ষণ বোলে ॥

মনুৰ নবম পুত্ৰ

ককম্ব

এই ককম্বৰপৰা মহাবলবান কাকম্ব নামে ক্ষত্ৰিয়সকল উৎপন্ন
হৈছিল । এওঁলোক উত্তৰ পথ (খায়বাব পাচ) বঞ্চক ॥ ভাগবত নবম
স্কন্ধ দ্বিতীয় অধ্যায় ।

মনুৰ দশম পুত্ৰ

পৃষত্ৰ

এই পৃষত্ৰে গুৰুৰ গোবধ কৰাত শূদ্ৰত্ব প্ৰাপ্ত হৈছিল ॥

আন আন মনুৰ পুত্ৰসকলৰ পুৰুষীনামা পুথিত নাই ॥

ইতি সূৰ্য্য বংশ ।

পুষ্পভদ্ৰা নদী ।

দুৰ্জাসাৰ মুগত ধৰণী ব্ৰতৰ কথা শুনি সত্যতপা তৎক্ষণাৎ
মনোহৰ হিমালয় পৰ্কটলৈ গল । তাতে পুষ্পভদ্ৰা নামে নদী
বৈ আছে । শীলবিলাক মনোহৰ, বিচিত্ৰ আৰু পুণ্যময় ; ভদ্ৰবট
নামে এক বটগুফা নিৰাতিত । সত্যতপায় সেই ঠাইত নিজ আশ্ৰম
মনোনীত কৰিলে ইত্যাদি ।

বৰাহ পুৰাণ একশত্কাশ অধ্যায় ।

এই পুষ্পভদ্ৰা নদী হিমালয় পৰ্কটৰপৰা ওলাই আহি উত্তৰ
কামৰূপৰ নাছেদি বৈ গৈ উত্তৰ গোহাটীৰ নাছেদি ব্ৰহ্মপুত্ৰত পৰিছে ।

এই পুষ্পভদ্ৰা তীৰ্থ, দুৰ্জাসা মুনি, সত্যতপা মুনি ভাৰতত ।

আন দেশৰপৰা কোন আৰ্য্য ভাৰতলৈ আহিল ? আৰু তেওঁলোকৰ
বংশধৰ বা কোন ?

চন্দ্র বংশ ।

সপ্তমদ্ব্যস্তব অষ্টবিংশতি যুগৰ চন্দ্রবংশীয় বজাসকলৰ পুৰুষীনামা ।

৩৩৩

।

অত্রি

এই অত্রিমুনি পিতৃৰ (ব্রহ্মাৰ) আদেশ পালিবৰ নিমিত্তে পুত্র
কামনা কৰি ঋক্ষপৰ্বতত নিৰ্ব্বিক্ৰিয়া নদী ওলাই আহা গুহাত তপস্তা
কৰিছিল যথা—

ব্রহ্মণা চোদিতঃ সৃষ্টা বত্রিব্রহ্ম বিদাং ববঃ ।

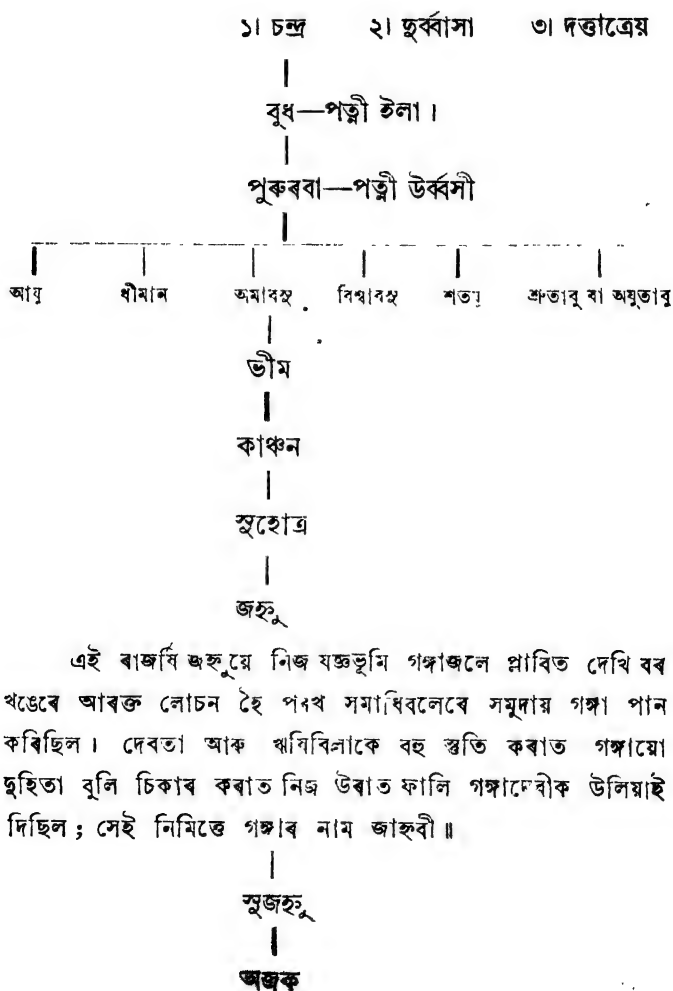
সহপত্ন্যা যবাবৃক্ষং কুলাজিং তপসি স্থিতঃ ॥১৭

তস্মিন্ প্রসূন স্তবকং পলাশাশোককাননে ।

বাৰ্ভি প্রসবন্তিকদ ঘূষ্টে নিৰ্ব্বিক্ৰিয়ায়াঃ সমন্তঃ ॥১৮

চতুৰ্থ ঋক্ষ ভাগবত প্ৰথম অধ্যায় ।

অৰ্থাৎ ভগবান ব্ৰহ্মা, ব্ৰহ্মজ্ঞ শ্ৰেষ্ঠ প্ৰজাপতি অত্রিক প্ৰজা-
সৃষ্টিৰ নিমিত্তে যেতিয়া আদেশ কৰিলে, তেতিয়া এই প্ৰজাপতি তপস্তা
কৰিবৰ নিমিত্তে নিজপত্নী অনসূয়াসৈতে ঋক্ষ নামে কুলাচল পৰ্বতলৈ
গৈছিল। সেই পৰ্বতৰ বমণীয় এঠাইত বন আছিল। তাতে অশোক,
পলাশ প্ৰভৃতি গছবিলাকৰ খোপায় খোপায় ফুলফুলি সেই বনৰ
শোভা বৃদ্ধি কৰিছিল আৰু তাৰ ওচৰতে নিৰ্ব্বিক্ৰিয়া নামে নদীৰ
পানীপৰা কলকল শব্দত সেই ঠাই শব্দিত হৈছিল। মহৰ্ষি অত্রি
সেই স্কন্দৰ বনত সোমাই তপস্তা কৰিছিল ॥ ১৭। ১৮॥ সেই অত্রি
প্ৰজাপতিৰ তপস্তালক তিনি পুত্র যথা—

অজক

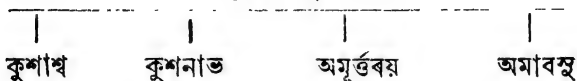
|

বলকাম্ব

|

কুশ

| ৪ ত্রপু —

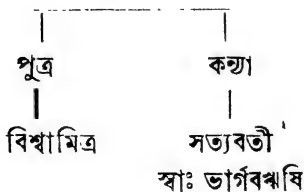

“মোৰ ইন্দ্র সদৃশ পুত্র হওক” এই কুশাম্বয় এই সঙ্কল্প কৰি তপ কৰিছিল; তেওঁৰ উগ্র তপ দেখি ইন্দ্রয়ো তেওঁৰ সদৃশ আন এজন হব বুলি ভাবি নিজেই কুশাম্বৰ পুত্র হৈছিল ।

সেই ইন্দ্রই কৌশিক-গাধি

কৌশিক-গাধি

|

ভৃগুবংশীয় শুণঃশেক নামে মুনিক বিশ্বামিত্রক পুত্র ৰূপে দেৱতাসকলে দান কৰিছিল, সেইনিমিত্তে বিশ্বামিত্রৰ পুত্রৰ নাম দেববাৎ । আন আন পুত্রৰ নাম যথা— মধুচ্ছন্দ, জয়, কৃতদেব, দেৱাষ্টক, কচ্ছপ, হাবিত ॥ এইবিলাকৰ অপত্যাদিৰ কৌশিক গোত্র ॥

সত্যবতীৰ পুত্র

|

জমদগ্নি

এই জমদগ্নি আগামী যুগত বেদ প্রবর্তক হব ।

জমদগ্নিৰ বসুমান প্রভৃতি পুত্র, সৰ্বকনিষ্ঠ—

ভগবান পরশুরাম ।

এই দ্বিলাক পুরুষৰাৰ তৃতীয় পুত্র অনাবস্ৰৰ বংশ ।

বিঃ পুঃ চঃ থঃ সম্প্রদায় ।

পুরুষৰাৰ জ্যেষ্ঠ পুত্র আয়ুৰ পাঁচ পুত্র ।

|

নহয়

ক্ষত্রবৃদ্ধ

বস্তু

ৰজি

অনেনা

|
প্রতিক্ষত্র|
সুহোত্র|
সঞ্জয়|
হর্ষবন্ধন|
জয়|
সতদৈর|
বিজয়|
অর্দীন|
যজ্ঞকৃৎ|
জয়সেন

|

জয়সেন

|

সংহতি

|

ক্ষত্ৰধৰ্ম্ম

বিষ্ণু পুৰাণ চতুৰ্থাংশ নবম অধ্যায় ॥ ৮

সত্যাৰ্দ্ধি যুগৰ কাশিৰ ৰাজাবিলাক—

ক্ষত্ৰবুদ্ধৰ

দ্বিতীয় পুত্ৰ

সুহোত্ৰ

|

১। কাশ

২। লেশ

৩। গৃৎসনদ

|

|

|

কাশিৰাজ

সৌনক

|

এই সৌনক

দীৰ্ঘতমা

চাতুৰ্ৰথ্য প্ৰবৰ্ত্তক

|

ধৰ্ম্মন্তৰি

এই ধৰ্ম্মন্তৰিৰ দেহ আৰু ইন্দ্ৰিয় প্ৰভৃতিত নৰ্ভাধৰ্ম্ম নাছিল
আৰু সকল জন্মতে অশেষ শাস্ত্ৰজ্ঞ আছিল। পূৰ্বজন্মত নাৰায়ণে
বৰ দিছিল যে—তুমি কাশি ৰাজ্যৰ বংশত অবতাৰ হৈ আয়ুৰ্বেদক
আঠ ভাগে বিভাগ কৰিবা; যজ্ঞৰ ভাগো পাবা।

কেতুমান

|

দিবোদাস

|

পতৰ্দ্দন বা শত্ৰুজিৎ বা বৎস
বা স্নাতকবজ্জ অথবা কুবালান্স ।

|

অলৰ্ক

শাগৰ কালত অলৰ্ক ব্যতিৰেকে আন কোনো নৃপতি
ডেকা কালত মাতি হেজাৰ ঘটন বছৰ ৰাজত্ব কৰিব পৰা নাই ।

সন্নতি

|

সুকেতু

|

সত্যকেতু

|

বিভু

|

সুবিভু

|

সুকুমাৰ

|

ধৃষ্টকেতু

|

বৈনহোত্র

|

ভাৰ্গ

|

ভাৰ্গভূমী

|

এই ভাৰ্গৱী চতুৰ্ভুজ প্ৰবৰ্ত্তক । এই বিলাক কাণ্ড ভূপাল,
এওঁলোকৰ ৰাজধানী কামিত ।

ইতি বিষ্ণু পুৰাণ, চতুৰ্থাংশ, অষ্টম অধ্যায় ॥

পুৰুষৰাৱ অৰূপ প্ৰভৃতি ভয় পুৰ, সৰ্বজ্যোষ্ঠ আয়ুৰ নভয় প্ৰভৃতি
পাঁচ পুৰ । এই নভয় এই অষ্টবিংশতি যুগৰ আদিতে উদ্ধৃতি
অতুল সম্পদ আৰু বৈশ্বৰ্য্য নন্দেৰে গঠিত হোৱাত শতী তেওঁৰ
সময়োনি প্ৰাপ্ত বৰিছিল । এই ৭৩ অংশেৰে যজ্ঞ কৰিছিল ।
ভাগবত, ২য় স্কন্ধ ১৩ অধ্যায় ।

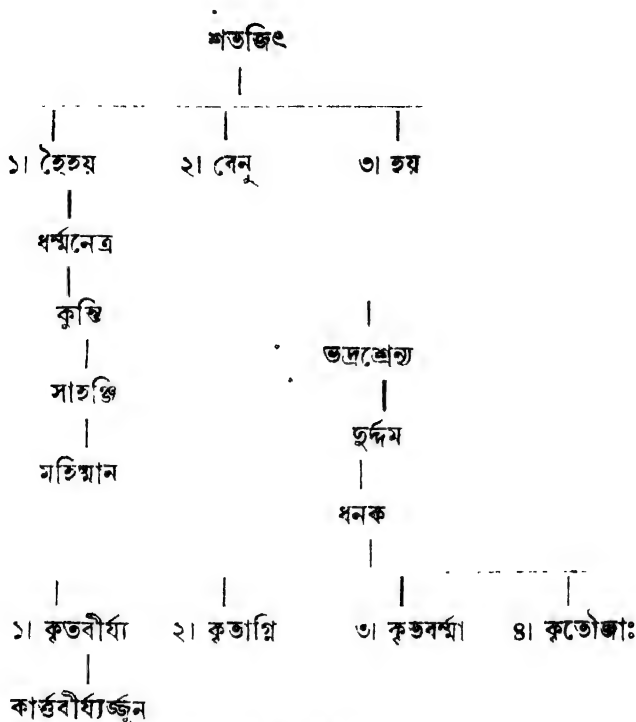
এই নভয়ৰ ছয় পুৰ যথা—

১। য়াতি ২। যযাতি ৩। যতি ৪। অয়াতি ৫। বিয়তি ৬। কতি
(এই য়াতি
বন্ধচাৰী)

১। যত ২। তুৰ্য্যত ৩। দত ৪। অত ৫। পুত

১। সহস্ৰজিৎ ২। ক্ৰুতু ৩। নল ৪। বঘু

শতজিৎ

ৰাজধানী মহানগৰী পুৰ ।

এই কার্তবীৰ্য্যজ্জুনে ভগবানৰ অংশভূত দত্তাত্ৰেয় মুনিক আৰম্ভনা কৰি এই কেইটা বৰ পাইছিল যে—সহস্ৰবাহু, অশ্বৰ্ম্মসেনা নিৰাৰণ, ধৰ্ম্মদ্বাৰা পৃথিৱী জয়, ধৰ্ম্মদ্বাৰা পৃথিৱী পালন, শত্ৰুত অপৰাভব আৰু ভূবন পৰিচিত পুৰুষৰ হাতত মৃত্যু । এই অৰ্জ্জুনে সপ্তদ্বীপা পৃথিৱীক সম্যকৰূপে প্ৰতিপালন কৰিছিল । অব্যাহত, আৰোগ্য, শ্ৰী, বল আৰু পৰাক্ৰম

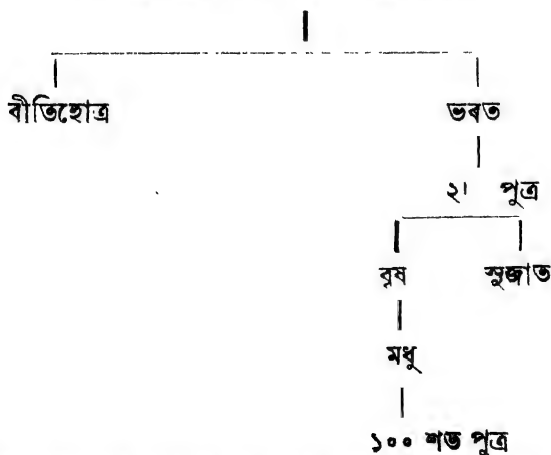
সহকাৰে পঞ্চাশিতি সহস্ৰ বৎসৰ পৰ্য্যন্ত বাওত কৰিছিল । এওঁৰে বাৰণ
ৰাজ্যক পশুৰ নিচিনাকৈ বান্ধি ৰাখিছিল । নাবায়ণৰ অংশভূত ভগবান
পৰশুৰামৰ ছাত্তত মৃত্যু হৈছিল ॥

এই কাৰ্ত্তবীৰ্য্যাজুৰ শত পুত্ৰ

তাৰ ভিতৰত পাঁচজন শ্রেষ্ঠ—

এই তালজজৰ শত পুত্ৰ তাৰ ভিতৰত ২ জন প্ৰধান ।

বৃষ্ণি প্ৰধান এই নিমিত্তে এই বংশক বৃষ্ণি বংশ বোলে আৰু যদু
আদি পুৰুষ এই নিমিত্তে এই বংশক যাদব বুলি কয় ॥ ইতি ॥

যত্নৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ ক্ৰুষ্ণ

।
বুদ্ধিনীবান

।
স্বাহি
।

কমল

।
চিত্ৰৰথ

।
শশবিন্দু

এই শশবিন্দুৰছাত্ত চতুৰ্দশ মহাবল আছিল । এই শশবিন্দুৰ দশ
পুত্ৰ; তাৰ ভিতৰত প্ৰধান—

পৃথুশ্ৰবাঃ

।
তমঃ

।
উশানা

।
এই উশানায় ১০০ টা অশ্বমেধ যজ্ঞ কৰিছিল ।

।
শিতেষু

।
কল্পকবচ

।
পৰাবৃৎ

।

পৰাবুৎ

|

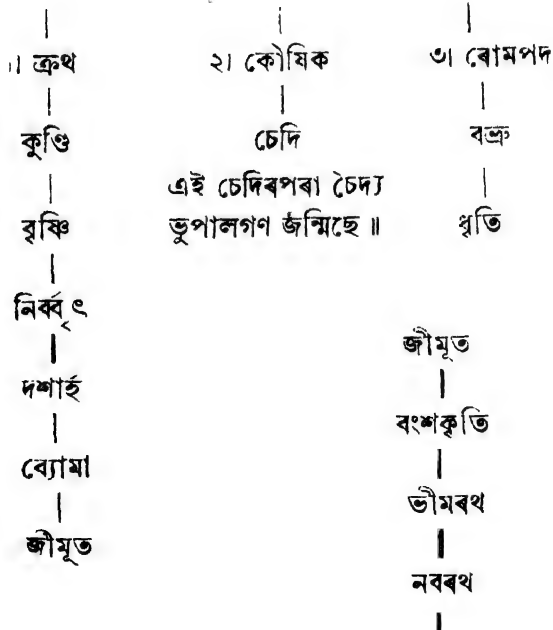
এই পৰাবুতৰ পাচ পুত্ৰৰ তিতবত সৰ্ব্বপ্ৰধান—

জ্যামঘ

|

বিদভ

|

নববথ

দশবথ

শকুনি

কুবন্তি

দেবৰাৎ

মধু

অনবথ

কুববৎস

অনুবথ

পুৰুতোত্র

অংশ

সহত

এই সহতবপৰা সাহত বংশ প্ৰবৰ্ত্তিত হৈছে

সহতৰ সাত পুত্ৰ—

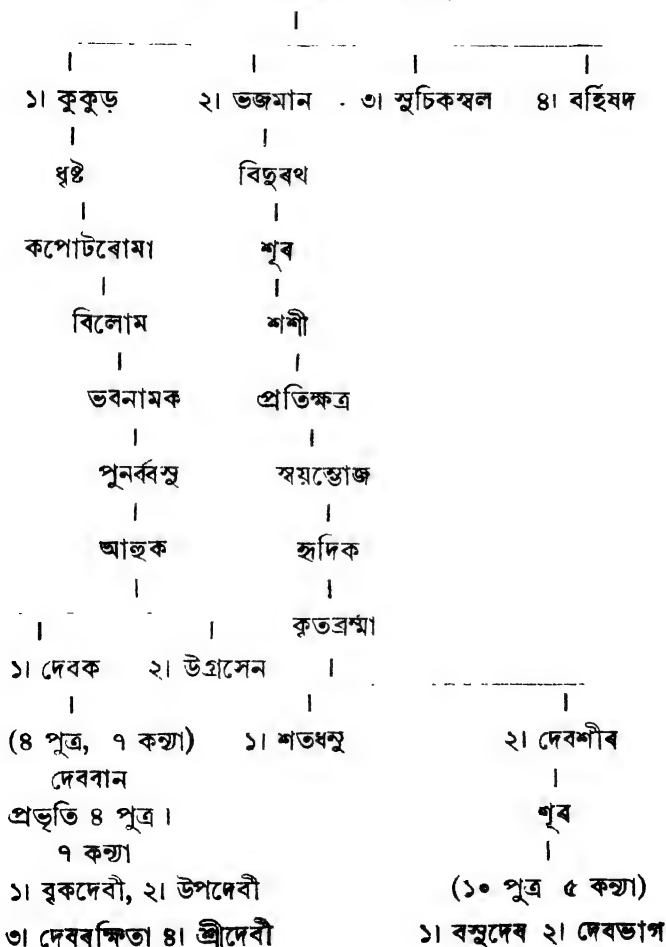
১। ভজিনা ২। ভজমান ৩। দিবা ৪। অজক ৫। দেৱাবুধ ৬। মহাভোজ ৭। বৃষ্ণি

১। নিমি ২। বৃকণ ৩। বৃষ্ণি

এই তিনি জনৰ বৈমাত্ৰেয় ভায়েক তিন জন—

১। শতাজিৎ ২। সহস্ৰাজিৎ ৩। অযুতাজিৎ

(৪ নং) অক্ষকৰ চাৰি পুত্ৰ—

৫। শাস্তিদেবী ৬। সহদেবী

৭। দৈবকী ।

বৃকদেবী প্রভৃতি এই সাতটি

কন্যাক বশুদেবে বিয়া কৰাইছিল ।

৩। দেবশ্রবাঃ ৪। অনাবৃষ্টি

৫। কক্কক ৬। বৎসবালক

৭। সৃঞ্জয় ৮। শ্যাম

৯। শমীক ১০। বশুদেব

কন্যাগণ যথা —

১। পৃথ্বী ২। শ্রুতশ্রবা

৩। শ্রুতকীৰ্ত্তি ৪। শ্রুতাদেবী

৫। রাজাধিদেবী

সহতৰ

সহতৰ

সহতৰ

পঞ্চম পুত্র

ষষ্ঠ পুত্র

সপ্তম পুত্র

দেৱাবধ

মহাভোজ

বৃষ্ণি

|

|

|

বল্লভ

|

|

|

|

১। ভোজ ২। মৰ্ত্তিকবাৎ

১। সুমিত্র ২। যুদ্ধজিৎ

|

|

|

১। অনমিত্র

২। শিনি

|

|

|

|

সত্যক

১। প্রসেন ২। সত্রাজিৎ

|

অনমিত্রৰ বংশজাত পৃষ্ণি

সাত্যকি বা

ভাঃ — গান্ধিনী

যুযুধান

১। পুষ্কি	সাত্যকি বা যুযুধান
	অসঙ্গ
১। চিত্ৰক ২। শ্যফল	
	তুসি
পৃথু, বিপথু অক্ৰুৰ, কণ্ঠা সুতাৰা	
প্ৰভৃতি বহু পুত্ৰ	যুগাক্ষাৰ
	এইবিলাক
১। দেববান ২। উপদেব	শৈনেয় বুলি
	বিখ্যাত।

শুবৰ (বসুদেবৰ পিতা) কুন্তিভোজ নামে এজন অপুত্ৰক সখি আছিল; তেওঁক বিধি পূৰ্বক পৃথা নামে কণ্ঠাটিক পুত্ৰী ৰূপে দান কৰিছিল। সেই নিমিত্তে পৃথাৰ নাম কুন্তী। সেই কুন্তীক পাণ্ডুৰাজাই বিয়া কৰাইছিল। তেওঁৰ গৰ্ভত দৰ্ম্ম, বায়ু, ইন্দ্ৰৰ অংশে বৃষ্টিৰ, ভীম আৰু অৰ্জুন জন্মিছিল।

৪ নং শ্ৰতাদেবীক কাককবুদ্ধ শৰ্ম্মাই বিয়া কৰাইছিল, তেওঁৰ গৰ্ভত দস্তবন্ধ জন্মিছিল।

৩ নং শ্ৰতাকীৰ্ত্তিক কৈকেয় ৰজাই বিয়া কৰাইছিল, তেওঁৰ গৰ্ভত সন্তদৰ্শন প্ৰভৃতি পাঁচ জন কৈকযাথ্য পুত্ৰ জন্মিছিল।

৫ নং ৰাজাদিদেবীক অবন্তিৰ ৰাজাই বিয়া কৰাইছিল, তেওঁৰ গৰ্ভত বিন্দ আৰু অনুবিন্দ জন্মিছিল।

২ নং শ্ৰতাদেবীক চেদিৰাজ দমঘোষে বিয়া কৰাইছিল, তেওঁৰ গৰ্ভত শিশুপাল জন্মিছিল।

বসুদেব প্ৰভৃতি জন্মিবৰ সময়ত ভবিষ্যৎদৰ্শি দেৱগণে তেওঁলোকৰ ঘৰত ভগবান অংশে জন্মিব, এই বুলি স্বৰ্গত হুন্দুতি বাজু কৰিছিল এই নিমিত্তে তেওঁলোকৰ নাম অনেক হুন্দুতি । (অনক-স্বৰ্গ, হুন্দুতি-বাজু বিশেষ)

বসুদেবৰ পুত্ৰ ।

কৃষ্ণ প্ৰভৃতি বহু পুত্ৰ

কামদেব প্ৰভৃতি বহু পুত্ৰ

অনিকন্ধ

এই অনিকন্ধই জন্মান্তৰত কামৰূপৰ অন্তৰ্গত চম্পক বা চম্পা নগৰৰ (জয় গাওঁ) চান্দ সদাগৰৰ সপ্তম পুত্ৰ লগিন্দাৰ যথা — উষা অনিকন্ধক আনা ইন্দ্ৰত শিক্ষা কৰি ॥ অনিকন্ধক জন্ম দিলা সোণেকা উদৰে ॥ দৰভীয়া বজাৰ দ্বাৰ পণ্ডিত স্তম্বি নাৰায়ণ দেব বাচিত পদ্ম পূৰাণ দ্ৰষ্টব্য ॥

বজ্জ

প্ৰতিবাহু

সুচাক

এবং প্ৰকাৰে শত সহস্ৰ পুৰাণ সমূহ শোভিত বহুকুলৰ সংখ্যা শত বৰ্ষতো জানিব নোৱাৰি । যহু কুমাৰগণৰ ধন শিক্ষা দিবৰ নিমিত্তে তিন কোটি অষ্টাশীতি শত সহস্ৰ সংখ্যক গৃহাচাৰ্য্যসকল সদায় নিযুক্ত আছিল । মহাত্মা বাদৰসকলৰ এবং প্ৰকাৰে গণিবৰ নিমিত্তে

কোন সামৰ্থ্য হব ! যি সকল মহাবলী দৈত্য দেবাসুৰৰ যুদ্ধত মৰিছিল সেইবিলাকেই জন সকলৰ উপদ্রৱ কৰিবৰ নিমিত্তে মনুষ্য লোকত যাদৱ কুলত উৎপন্ন হৈছিল । সেই যাদৱসকলৰ কাৰ্য্যাকাৰ্য্য নিয়ম ও পাতনৰ এক মাত্ৰ বৃক্ষেই প্ৰভু আছিল । ইত্যাদি বিষ্ণু পুৰাণ, চতুৰ্থাংশ, পঞ্চম অধ্যায় ২১—২৬ শ্লোক ॥

এই যত্নবংশৰ ৰাজা উগ্ৰসেন, দ্বাৰকাপুৰ থকাথাই । এই দ্বাৰকাপুৰ এতিয়া সমুদ্ৰৰ পানীৰ তলত ।

যমাতিৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ

তুৰ্কবংশ

বহি বা গৰ্ভ

গোভানু

অমৰাজিৎ

ত্ৰৈশাস বা ত্ৰৈশাৰি

কৰক্ৰম

ভৰত

পৌৰব

পৌৰব

তৃত্বাস্ত

১। অকল্যম, ২। বন্ধত

ডীৰ

১। সন্ধান ২। পাণ্ড্য ৩। কেবল ৪। ঢোল ৫। কৰ্ণ

এই বিলাক পুত্ৰৰ অধিকাৰ কৰা দেশবিলাক পাণ্ড্য, ঢোল, কেবল ইত্যাদি নামে প্ৰসিদ্ধ হৈছে ।

যযাতিৰ তৃতীয় পুত্ৰ

দ্রুত

বন্ধ

সেতু

অবদান

গান্ধাব

ধৰ্ম্ম

ধৃত

দুৰ্গম

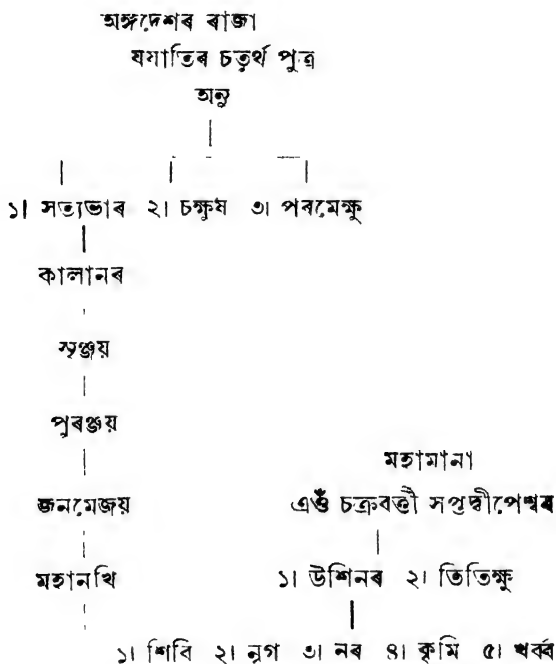
প্ৰচেত

এই গান্ধাবৰ নাম অনুসাৰে

গান্ধাব দেশ প্ৰসিদ্ধ ।

১০০ পুত্ৰ

এই প্ৰচেতৰ শত পুত্ৰ যযাতিৰ শাপত উদ্ভিচ্যাদি (উস্তবাদি) শ্লেচ্চসকলৰ আধিপত্য কৰিছিল ॥ ইতি ॥

এই চাৰি জনৰ নাম অনুসাৰে ৰাজ্যবিলাকৰ নাম হৈছে।

মহামানাৰ দ্বিতীয় পুত্ৰ
তিতিক্ষু, (এওঁ পূৰ্ব দেশৰ অধিপতি)
|
উষদ্রথ

উষদ্রথ

|

হেম

|

সুতপা

|

বলি

এই বলিৰ ক্ষেত্ৰত দীৰ্ঘত নামে এজন ঋষি আৰু ১। অঙ্গ ২। বঙ্গ
৩। কলিঙ্গ ৪। স্কন্ধ ৫। পুণ্ড্র নামে পাঁচ জন বালেয় ক্ষত্ৰ উৎপন্ন হৈছিল
আৰু তেওঁলোকৰ নাম অনুসাবে পাঁচটি দেশ হৈছিল যেনে—অঙ্গদেশ
বঙ্গদেশ ইত্যাদি ॥

বলিৰ পুত্ৰ

১। অঙ্গ

চিত্ৰবথ

|

|

পাৰ

দশৰথ বা বোমপদ

|

|

দিবিবথ

তুবঙ্গ

|

|

ধৰ্ম্মবথ

পৃথুলান্ধ

|

|

চম্পা

এই চম্পায় চম্প নামে নগৰ পাতিছিল ।

|

হৰ্য্যঙ্গ

এই হৰ্য্যঙ্গৰ তিনিপুত্ৰ তাৰ ভিতৰত

প্ৰধান বৃহৎকৰ্ম্মা

বৃহৎকৰ্ম্মা

।

বৃহৎভানু

।

বৃহন্মনাঃ

।

জয়দ্রথ

।

বিজয়

।

ধৃতি

।

ধৃতব্রত

।

সত্যকৰ্ম্মা

অধিবথ

এই অধিবথে কৃষ্ণিৰ পবিত্ৰাক্ত কৰ্ণ নামে পুত্ৰক গঙ্গাত কাঠৰ
পিঙ্গবাৰ ভিতৰত পাইছিল। এই বিলাক চন্দ্ৰ বংশীয় অঙ্গদেশীয়
ৰাজা ॥ ইতি ॥

যযাতিৰ পঞ্চম পুত্ৰ

পুৰু

এই পুৰুৰ গঙ্গা আৰু যমুনাৰ মধ্যবৰ্তী ঠাইত ৰাজা পাতিছিল।

৩৭ অধ্যায় মন্ত্ৰপুৰাণ ।

।

জনমেজয়

।

প্ৰচিহ্নান

।

প্ৰবীৰ

।

মনশ্ৰু

।

অভয়দ

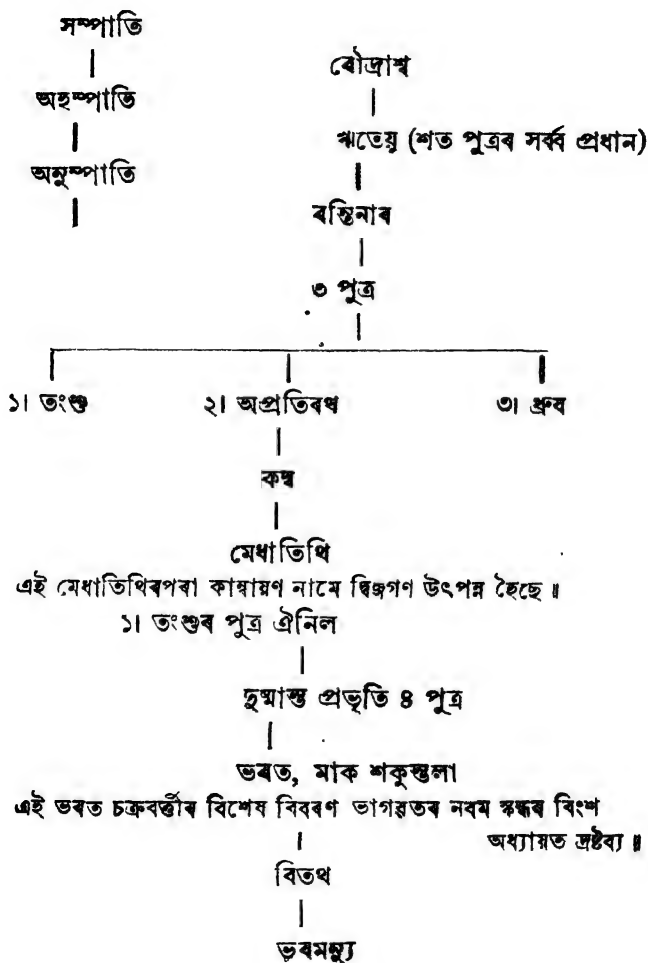
।

সুহৃদ

।

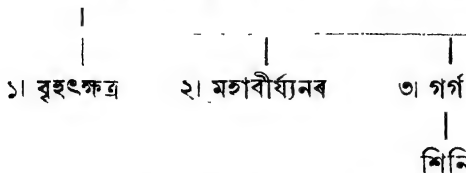
বহুগৰ

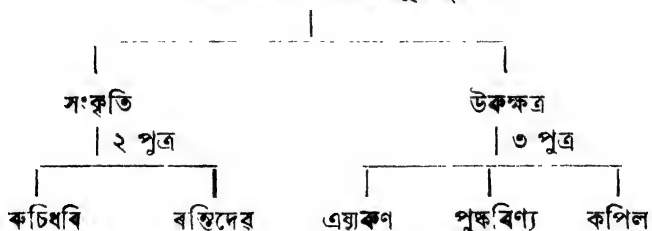
ভবমন্ত্ৰু

এই ভবমন্ত্ৰুৰ বহু পুত্ৰৰ ভিতৰত তিনিজন প্ৰধান—

এই শিনিৰপৰা গাৰ্গ্য ও শৈষ্ঠ নামে কীৰ্তিত ক্ষত্ৰোপেট ব্ৰাহ্মণ-
বিলাক উৎপন্ন হৈছে ॥

২নং মহাবীৰ্য্যানৰৰ পুত্ৰ দুইজন

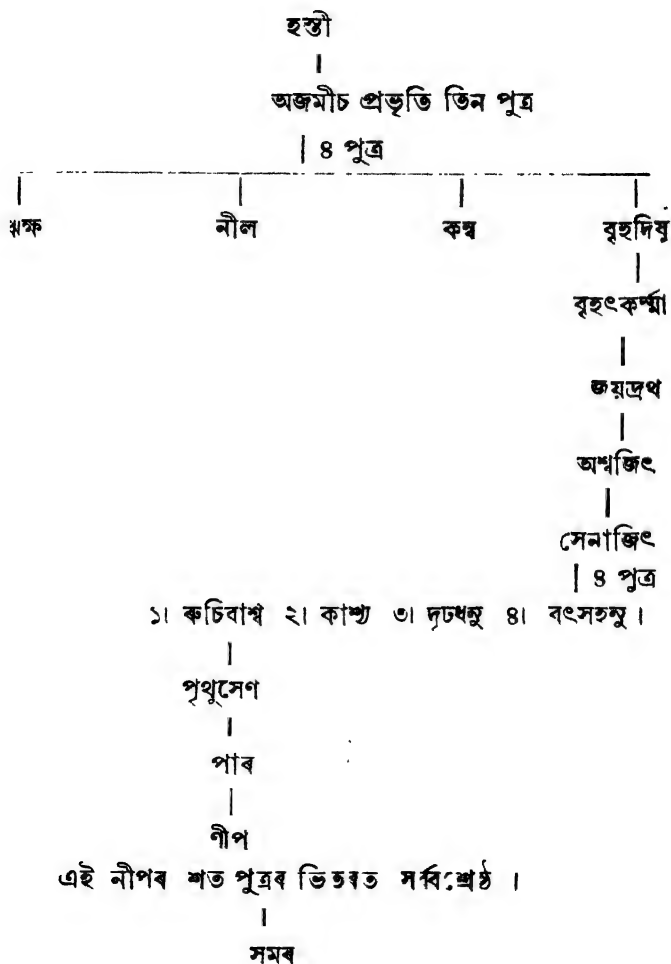

এই তিনিজনে তপোবলে ব্ৰাহ্মণত্ব
লাভ কৰিছে।

১নং বৃহৎক্ষত্ৰৰ পুত্ৰ

এই হস্তীয়ে হস্তিনা নগৰ পাতিছে ॥

সমৰ

এই সমৰে কাৰ্শ্ণিয়া নামে নগৰ পাতিছে ।

সমৰৰ তিনি পুত্ৰ

।

১। পাব ২। সম্পাব ৩। সদৰ্শ ।

পৃথু

।

সুকৃতি

।

বিভ্রাজ

।

অমুহ

।

ব্রহ্মদত্ত

।

বিশ্বকসেন

।

উদকসেন

।

ভল্লাট

।

দ্বিমৌঢ়

।

যবীনৰ

।

ধৃতিমান

।

সত্যধৃতি

।

দৃঢ়সেন

।

সুগাংগ

।

সুমতি

।

সন্নতিমান

।

কৃত

এই কৃতক হিবণ্যনাতে যোগ শাস্ত্ৰ পঢ়াইছিল । আৰু এই কৃতে
 প্ৰাচ্য সামগমকলৰ চতুৰ্বিংশ সংহিতা নিশ্চাৰ্ণ কৰিছিল ।

।

উগ্ৰায়ুধ

উগ্ৰায়ুধ

|

ক্ষেম্য

|

সুবীৰ

|

নৃপঞ্জয়

|

বহুবথ.

এইবিলাক পুৰবংশীয় নৃপতি (চতুৰ্থাংশ, ১৯ আধ্যায়)

১নং অজমীঢ়ৰ তৃতীয় পুত্ৰ

কন্থ

|

মেধাতিথি

এই মেধাতিথিৰপৰা কন্থায়ণ নামে দ্বিজ বিলাক

উৎপন্ন হৈছে ।

১নং অজমিঢ়ৰ নলিনীনামে এজনী পত্নী আছিল, সেই
নলিনীৰ গৰ্ভত অজমীঢ়ৰ নীল নামে এটি পুত্ৰ হৈছিল ।

নীল

|

শান্তি

|

সুশান্তি

|

পুৰজাহ্নু

|

চক্ষু

|

হৰ্য্যাস্থ

৫ পুত্ৰ

পাঞ্চাল দেশাধিপতি।

এই হৰ্গ্যাংশে পুত্ৰগণৰ উদ্দেশে কৈছিল যে মোৰ পুত্ৰবিলাকে মোৰ অধিনস্থ পাঁচটা দেশ ৰক্ষা কৰিবৰ সমৰ্থ, এইকথা কোৱাত এইপাছ জন নাম “পাঞ্চাল” হৈছে।

১। মুদগল ২। সৃষ্ণয় ৩। বৃহদিষু ৪। প্ৰবিৰ ৫। কাশ্মিপুত্ৰ।

এই ১নং মুদগলৰ পৰা উৎপন্নহোৱা ক্ষত্ৰিয়বিলাক কোনো কাৰণে ব্ৰাহ্মণত্ব লাভকৰাত “মৌদগল্য” নামে অভিহিত হৈছে।

১। মুদগলৰ পুত্ৰ

বৃদ্ধশ্ব

দিবোদাস

মিত্ৰায়ু

ৰাজাচ্যবন

সুদাস

সহদেব

সোমক

১০০ পুত্ৰ

জম্বু সৰ্বভ্যেষ্ঠ, পৃষত সৰ্ব কনিষ্ঠ

কণ্ঠা

অহল্যা

শতানন্দ

শৰদান

সত্যধৃতি

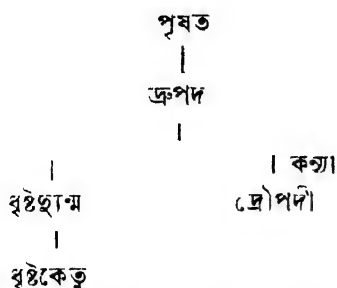
কৃপাচাৰ্য্য

কণ্ঠা

কৃপি

স্বাঃ দ্ৰোন

*অশ্বখামা

এই অৰ্থখানায় ভবিষ্যৎ বাপুৰ মুখ্যত (২৯ দ্বাপৰ যুগত) বদৰ্য্যাস
 ৩৬ খণ্ড — ভবিষ্যে দ্বাপৰে চাপি দ্রোণি বাসোভবিষ্যতি ॥ ১০ ॥
 পৰাশৰঃ বিষ্ণুপুৰাণ তৃতীয় অংশ, ৩৩য় অধ্যায়ত দ্রষ্টব্য ।

১নং অজমীটৰ প্ৰথম পুত্ৰ

ৰাজ

|

সংবৰণ

|

কুক

এই কুকয়ে কুকক্ষেত্ৰ স্থাপন কৰে ॥
 কুকৰ বহু পুত্ৰৰ ভিতৰত শ্ৰেষ্ঠ তিনি জন

১। সুধনু ২। জহু ৩। পৰীক্ষিত

|

সুৰথ

|

বিদুৰথ

বিদূৰথ

সার্বভৌম

জয়সেন

অবাৰি

অযুতায়ু

অক্ৰোধন

দেবাতিথি

ঋক

ভীমসেন

দিলীপ

প্রতিপ

৩ পুত্র

১। দেবাপি ২। শাস্তু ৩। বাহ্লীক

এই দেবাপি ভবিষ্যৎ ২৯ যুগত চন্দ্রবংশৰ বীজ স্বৰূপ হব । এতিয়া
এওঁ কলাপ গাৱঁত যোগ কৰি আছে যথা—দেবাপি পৌৰবো ৰাজা
মকম্বন্ধাকু সন্তবঃ । মহাযোগবলোপেতে কলাপ গ্রাম সংশ্রবো ॥

॥ ৪৫ ॥ বিষ্ণুপুৰাণ চতুৰ্থাংশ ২৪ অধ্যায় ॥

২। শাস্তু

এই শাস্তুৰ দুই জী

১। গঙ্গা ২। সত্যবতী

ভীষ্ম

৩। বাহ্লীক

সোমনন্ত

তিনিপুত্র

১। ভূবি ২। ভূবিশ্রবাঃ ৩। শাল

সত্যবতী

২ পুত্ৰ

|

১। বিচিত্রবীৰ্য্য ২। চিত্ৰাক্ষ

এই বিচিত্র বীৰ্য্যৰ ক্ষেত্ৰক ২ দুই পুত্ৰ

|

১। ধৃতবাহু ২। পাণ্ডু

১০০ পুত্ৰ ৫ পুত্ৰ

|

|

দুৰ্য্যুধনাৰ্দ্দি ১। যুধিষ্ঠিৰ ২। ভীষ্ম ৩। অৰ্জুন ৪। নকুল ৪। সহদেব ।

তৃতীয় পাণ্ডব বা অৰ্জুনৰ পুত্ৰ

|

অভিমন্যু

|

পৰীক্ষিত

৫ পুত্ৰ

|

১। শতানীক ২। জনমেজয় ৩। উগ্রসেন ৪। ভীমসেন ৫। শ্ৰুতসেন

১ নং শতানীকে যাজ্ঞবল্ক্যৰ ওচৰত বেদ পঢ়ি, কৃপাচাৰ্য্যৰ ওচৰত অস্ত্ৰ
বিদ্যা শিকি, পাছত বিষয় সমূহত বিৰক্ত চিন্তা হৈ, শৌনকৰ উপদেশত
আত্মজ্ঞান লাভ কৰি পৰম নিৰ্ৰান যুক্তি পাইছিল। সেই নিমিত্তে
তেওঁৰ কনিষ্ঠ ভাতা জনমেজয় হস্তিনা পুৰত ৰাজা হৈছিল। তেওঁ
অবসৰ প্ৰাপ্ত হোৱাত তেওঁৰ ভতিজা অৰ্ঘমেধদত্ত হস্তিনা পুৰত
ৰাজা হৈছিল।

১ নং সতানীকৰ পুত্ৰ

অশ্বমেধদত্ত

নিচক্ষু

গঙ্গা কৰ্ত্তৃক হস্তিনা পুৰ অপহৰণ কৰাত কৌশাৰী নামে পুৰ
নিগ্ৰাহন কৰিছিল ॥ ৫: ২১ অধ্যায় ॥

ঊষা

চিৰবথ

শুচিবথ

বসিষ্ঠান

সুসেন

সুনীথ

পাত

নৃচক্ষু

সুখাবল

পৰিপ্লব

সুনয়

মেধাবি

নৃপঞ্জয়

মুহু

তিস্মা

বৃহজ্জথ

সুমান

শতানিক

উদয়ণ

অহীনব

খণ্ডপানি

নিৰমিত্ৰ

ক্ষেমক

ইতি

ব্রাহ্মণ ও ক্ষত্ৰিয় সকলৰ উৎপত্তিৰ কাৰণ স্বৰূপ বিবংশত বহুত
ৰাজমিগণ জন্ম গ্ৰহণৰ দ্বাৰা অলঙ্কৃত কৰিছিল । সেই বংশ কলি
যুগত ক্ষেমক নামে ৰাজ পাই সমৃদ্ধি লাভ কৰিব যথা

ব্রহ্ম ক্ষত্ৰস্থ যো যোনি বংশো ৰাজমি সংকতঃ ।

ক্ষেমকং প্ৰাপ্য ৰাজনং সসংস্থা প্ৰাপ্যতে কলৌ ॥

বিক্ৰ পুৰাণ একবিংশতি অধ্যায় ॥২১॥ ইতি ॥

কুকৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ

সুধনু

|

সুহোত্ৰ

|

চ্যবন

|

কৃতক

|

উপৰিচৰ বশু

৫ পুত্ৰ

|

১। বৃহদ্রম ২। প্ৰত্যাগ্ৰ ৩। কুশাশ্ব ৪। মবেল্ল ৫। মৎস্ত

২ পুত্ৰ

|

১। কুশাগ্ৰ ২। জৰাসন্ধ

|

ঋষভ

কামত
 |
 পুষ্পবান
 |
 সত্যধৃত
 |
 সুধম্বা
 |
 জন্তু
 |
 ইতি

মগধ বংশীয় নৃপতিসকলৰ ৰাজধানী গিৰি বজ্রপুৰ।

মগধ নৃপতি

বৃহদ্রথৰ দ্বিতীয় পুত্র

জৰাসন্ধ

সহদেব

সোমাপি

শ্রুতবান

অযুতায়

নিৰমিত্র

শুক্ৰত

বৃহৎকৰ্ম্মা

সেনাজিৎ

শ্রুতঞ্জয়

বিপ্র

শুচি

ক্ষেম্য

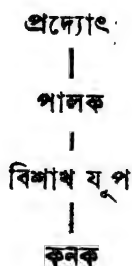
শুক্ৰত

এইবিলাক মগধ নৃপতি কলিকালত ১০০০ হাজার কাল রাজত্ব করিছিল ।

এই মগধ বংশীয় বিপুঞ্জয় রাজাক সুনিক নামে নিজ অমাত্যই বধ করি প্রদ্যোৎ নামক নিজ পুত্রক রাজা পাতিছিল ।

প্রদ্যোৎবংশীয় নৃপতি ।

কনক

|

নন্দিবৰ্দ্ধন

এই প্ৰদোৱ বংশীয় পাঁচজন নৃপতি ১৩৮ এৰা আঠত্ৰিশ বৎসৰ
ৰাজত্ব কৰিছিল। এই নন্দিবৰ্দ্ধনে গিৰিবেল্ল পুৰত নিজ সিংহাসন ৰাখি
পুত্ৰ শিশু নাগক কাশীত ৰাজ্য পাতে।

শিশুনাগ বংশীয় নৃপতি

নন্দিবৰ্দ্ধনৰ পুত্ৰ

শিশুনাগ

|

কাকবৰ্ণ

|

ক্ষেমধৰ্ম্মা

|

ক্ষেত্ৰোজাঃ

|

বিদ্যুসাব

|

অজাত শত্ৰু

|

দৰ্ভক

|

উদয়ান

|

নন্দিবৰ্দ্ধন

|

মহানন্দী

মাগধ বংশীয় বিপুল্লব ৰাজ্য মৰাৰ পাছত, প্ৰদোৱ বংশীয় পাঁচজন
আৰু শিশুনাগ বংশীয় দশজন বিষ্ণু পুৰাণ মতে, মৎস্য পুৰাণৰ
মতে বাৰজন ৰাজ্যৰ ৰাজত্ব কালত (অৰ্থাত্‌ এৰা আঠত্ৰিশ
আৰু তিনিশ পয়ষষ্ঠি বৎসৰৰ ভিতৰত) ২৪ জন ঐক্ষ্বাক, ২৭ জন
হৈহয়, ৩২ জন কালিঙ্গ, ২৫ জন অশ্বক, ২৬ জন কুক আৰু ২৮ জন
বীতিহোত্ৰ এক সময়তে ভিন ভিন ঠাইত ৰাজত্ব কৰিছিল। এই
সমুদায় ক্ষত্ৰিয় বংশীয় ৰাজা। ইয়াৰ পাছত ক্ষত্ৰিয় ৰাজা নাই।

এনেকুৱা ক্ৰমে সূৰ্য্যবংশীয় আৰু চন্দ্ৰবংশীয় ৰাজাসকল ত্ৰেতাযুগত প্ৰাচুৰ্ভাব হৈ কলি যুগত ক্ষয় প্ৰাপ্ত হয় যথা “এতেন ক্ৰম যোগেন
 ত্ৰলো ইক্ষ্বাকবো নৃপাঃ” ইত্যাদি মৎস্ত পুৰাণ ত্ৰি সপ্তত্যধিক বিংশত
 ৫৭ অধ্যায়

এই বিলাক ৰাজত্ব কাল ৩৬০। এই মহানন্দীৰ শূদ্ৰানীৰ গৰ্ভজাত
 অতি লোভী মহাপদ্মনন্দ নামে এজন পুত্ৰ আছিল। তেওঁ দ্বিতীয়
 পৰশু ৰামৰ নিমিত্ত ক্ষত্ৰকুল বিনাশকাৰী আছিল। তেতিয়াৰ
 পৰা শূদ্ৰসকল ভাৰতত বজা হৈছিল। সেই মহাপদ্ম নন্দই অনুকলিত
 শাসনত একছত্ৰী পৃথিৱী ভোগ কৰিছিল। এই মহাপদ্ম নন্দৰ স্ত্ৰমাতা
 প্ৰভৃতি ৮ জন পুত্ৰ আছিল। পুত্ৰসকলৰ সৈতে মহাপদ্মৰ ৰাজত্ব
 কাল ১০০ শত বৎসৰ যথা—

মহানন্দী স্ত্ৰতঃ শূদ্ৰ গৰ্ভোদ্ভবোহতি লুক্কো মহাপদ্মনন্দঃ পৰশু
 ৰাম ইবাপৰোহণি ক্ষত্ৰান্তকাৰী ভবিত। ৪। ততঃ প্ৰভৃতি শূদ্ৰা
 কুমা পাল। ভবিষ্যন্তি। সটেক ছত্ৰা মনুজ্জ্বিত শাসনো মহাপদ্ম পৃথিৱী
 ভোক্ষ্যন্তি। ৫। তস্তা পাঠৌ স্ত্ৰতাঃ স্ত্ৰমত্যা দ্যা ভবিতাৰঃ। ইত্যাদি এই
 মহানন্দক বিক্ৰমাদিত্য বুলিব পাৰি ॥

মহাপদ্মনন্দ চক্ৰবৰ্ত্তী

এই মহাপদ্মৰ স্ত্ৰমাতা প্ৰভৃতি

৮ জন পুত্ৰ

কোটিল্য প্ৰধান চানক্য নামে এজন ব্ৰাহ্মণে এই আঠজন নন্দবংশীয়
 ৰাজাবিলাকক উচ্ছেদ কৰাৰ পাছত মৌৰ্য্যবংশীয় শূদ্ৰ ৰাজাবিলাকে
 পৃথিৱী ভোগ কৰিছিল। চানক্যই চন্দ্ৰগুপ্তক ৰাজ্যত অভিষেক
 কৰিছিল।

মৌর্য্যবংশ	
চন্দ্রগুপ্ত	
বিন্দুসার	সঙ্গত
অশোক বর্দ্ধন	শালিস্তক
সুবসা:	সোমশাস্ত্রা
দশরথ	শতধন্বা
	বৃহদ্রথ

এই দশজন মৌর্য্যবংশীয় নৃপতি কলিকালত

১৩৬ বৎসর কাল রাজত্ব করিছিল ॥

শুঙ্গবংশীয় নৃপতি

শুঙ্গবংশীয় পুষ্পমিত্র নামে এজন সেনাপতিয়ে মৌর্য্যবংশীয় বৃহদ্রথক বধ করি নিজেই রাজা হৈছিল ।

পুষ্পমিত্র	আদ্রক
অগ্নিমিত্র	পুলিন্দক
সুজ্যেষ্ঠ	ঘোববস্থ
বসুমিত্র	বজ্রমিত্র
	ভাগবত

ভাগবত

|

দেবভূমী

|

বাসনাশক্ত

এই কৃষ্ণ বংশীয় নৃপতিবিলাকে ১১২ এশ বার বৎসর রাজত্ব করিছিল ।

দেবভূতি নামে কৃষ্ণবংশীয় এজন অমাত্য কৃষ্ণবংশীয় বাসনাশক্তক বধ করি নিজেই (দেবভূতিয়ে)-রাজা হৈছিল ।

কৃষ্ণবংশীয় নৃপতি

|

দেবভূতি

|

ভূমীমিত্র

|

নাৰায়ণ

|

শুশৰ্ম্মা

এই কৃষ্ণবংশীয় চারিজন ভূপতি পঞ্চদশ বৎসর রাজত্ব করিছিল, এইবিলাক নৃপতি ব্রাহ্মণ, বার্ষিক আছিল ।

অন্ধ্র জাতীয় শিপ্ৰক নামে এজন চাকরে কৃষ্ণবংশীয় শুশৰ্ম্মা রাজ্যক বধ করি নিজেই (শিপ্ৰকেই) রাজা হৈছিল ॥

অন্ধ্রজাতীয় নৃপতি

|

শিপ্ৰক

।
শিপ্রকৰ ভাতৃ
কৃষ্ণ

।
ত্ৰীকাম্য কৰ্ণি
।
পূৰ্ণোৎ সঙ্গ

।
শাতকৰ্ণি

।
লম্বোদৰ

।
দীৰ্ঘলক

।
মেঘস্বাতি

।
পটুমান

।
অৰিষ্টকৰ্ম্ম।

।
হাল

।
পুণ্ডলক

।

প্রবিলসেন

।
সুন্দৰ

।
শাতকৰ্ণি

।
শিবস্বাতি

।
গোমতী পুত্র

।
পুলিমান

।
শাতকৰ্ণি

।
শিবস্বা

।
শিবস্বক

।
যজ্ঞত্ৰী

।
বিজয়

।
চন্দ্রত্ৰী

চন্দ্রজী

পুলোমাচি

এই অক্ষু জাতীয় ভূত্যবংশীয় প্রায় ত্রিশ জন ভূপতিয়ে চাৰিশ চাপন বৎসৰ ৰাজত্ব কৰিছিল। এই বিলাক ৰজা নব খণ্ডাল আছিল। তাৰ পিছত সাতজন আভিৰ আৰু দশজন গৰ্দ্ভভিল ৰাজা হয়। অনন্তৰ মৌলজন শকবংশীয় ৰাজা হৈছে। তাৰ পিছত আঠজন যবন ৰজা হৈছে। তাৰ পিছত চৌধজন তুমাৰ, তাৰ পাছত তেৰ জন মুণ্ড এবাৰ জন মৌণ যথাক্রমে এহেজাৰ তিনি শ নিৰানব্বই বছৰ ৰাজত্ব কৰে।

এই উক্ত অভিবাদি সাত বংশীয় ৰাজাৰ ৰাজত্ব কাল মুঠতে ১৩৯৯ বছৰ শাস্ত্ৰত ধৰিছে, তথাপি ভাগৱতৰ মন্ত্যামুসাৰে আভিৰ ৩ গৰ্দ্ভভিলৰ ১৫ বছৰ লোৱাত শক বংশীয় ৰাজা হোৱা বুলি ধৰিব লাগিব; আৰু বিষ্ণুপুৰাণ ও মৎস্ত পুৰাণৰ মন্ত্যামুসাৰে আভিৰ ৩ গৰ্দ্ভভিলৰ ১১৫ বছৰ ৰাজত্ব কৰাৰ পাছত শকবংশীয় ৰাজা হোৱা বুলি ধৰিব লাগিব।

এই শকবংশীয় ৰাজাৰ ৰাজত্ব কৰাৰ যোগিণী তন্ত্ৰৰ ১৫ পটৰ “কালে ত্ৰিপেন্দুৰ্ভবান গতে শাকে কলৌ যুগে” এই শিৱৰ বচনামুসাৰে ইন্দ্ৰ ১, অষ্ট ৮, নব ৯, ১৮৯ যোৱাৰ পাছত তুমাৰ, মুণ্ড আৰু মৌণ এই তিনি বংশীয় ৰাজাৰ ৰাজত্ব কালত পুণ্য দেশত (ভাৰতত) যবনে ৰাজত্ব কৰা বুলি শাস্ত্ৰৰ মন্ত্যামুসাৰে ধৰিব লাগিব।

ইয়াৰ আগত (ইন্দ্ৰ, অষ্ট, নব শকৰ আগত) যবনাদি, ভাৰতক আহি ৰাজত্ব কৰা তন্ত্ৰ—পুৰানাদি শাস্ত্ৰত প্ৰমাণ পোৱা নেযায়।

বিষ্ণু পুৰাণ ও মৎস্য পুৰাণৰ মতে পৰীক্ষিতান্দ

পৰীক্ষিতৰ জন্মৰপৰা নন্দভিষেক পৰ্য্যন্ত	—	১০১৬
পুত্ৰগণ সহিত নন্দৰ ৰাজত্ব কাল	—	১০০
মৌৰ্য্য বংশৰ ৰাজত্বকাল	—	১৩৬
শুঙ্গ বংশৰ ৰাজত্ব কাল	—	১১২
কন্ব বংশৰ ৰাজত্ব কাল	—	৪৫
অন্ধ্র বংশৰ ৰাজত্ব কাল	—	৪৭৬
আভিৰ ও গৰ্দ্ভিলৰ ৰাজত্ব কাল	—	১১৫
ইয়াৰ পাছত শক বা কৰ্ক অথবা কনিষ্ক	—	১৮৬৩
৩৮৪২		

কলিৰ আৰম্ভৰপৰা পৰীক্ষিতৰ জন্ম পৰ্য্যন্ত	১২০০
কলিৰ গত্যাদ	— ৫৮৪১

ভাগবতৰ মতে পৰীক্ষিতান্দ

পৰীক্ষিতৰ জন্মৰ পৰা নন্দভিষেক পৰ্য্যন্ত	১১১৫
পুত্ৰগণ সহ নন্দৰ ৰাজত্বকাল	১০০
মৌৰ্য্য বংশৰ ৰাজত্বকাল	১৩৬
শুঙ্গ বংশৰ ৰাজত্ব কাল	১১২
কন্ব বংশৰ ৰাজত্ব কাল	৪৫
অন্ধ্র বংশৰ ৰাজত্ব কাল	৪৫৬
আভিৰ ও গৰ্দ্ভিলৰ ৰাজত্বকাল	১৫
ইয়াৰ পাছত শক বা কৰ্ক অথবা কনিষ্ক	১৮৬৩
৩৮৪২	

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY,
ভাগবতৰ মতে পৰীক্ষিতান্দ ।

কলিৰ গতান্দ ৫০৪১, পৰীক্ষিত পূৰ্ব ১২০০

পৰীক্ষিতৰপৰা ৩৮৪১ আঙিলৈ

শক

১৮৬৩

১২৭২ পৰীক্ষিতান্দত — ১ম শকাব্দ আৰম্ভ হয় ।

চুলটাম মামুদ আহে ১০০১ খৃষ্টান্দত

হাজাজ আহে বুৰঞ্জীৰ মতে ৭১২ খৃঃ পূঃ

মন্তব্য :— শক শব্দৰ অৰ্থ আজিকালি প্ৰচলিত শক বুজিব লাগিব । ইয়াৰ আগত শকবুলি বছৰ গণনা নাছিল, পৰীক্ষিতান্দ, যুধিষ্ঠিৰান্দ এনেকুৱাকৈ বছৰ গণনা আছিল । এই শকৰ ইন্দু অষ্ট নব শক যোৱাৰ পাছত পুণ্যদেশত (ভাৰতত) মুচলমানে ৰাজত্ব কৰা শিৱৰ বচনৰ দ্বাৰায় প্ৰমাণিত হয় । ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণৰ দিনত মুচকুন্দৰ উপপানত যি কাল যৱনৰ কথা শুনা যায় তাৰ বিশেষ বিবৰণ বিষ্ণুপুৰাণৰ পঞ্চমাংশৰ এক বিংশতি অধ্যায়ত দৃষ্টব্য ।

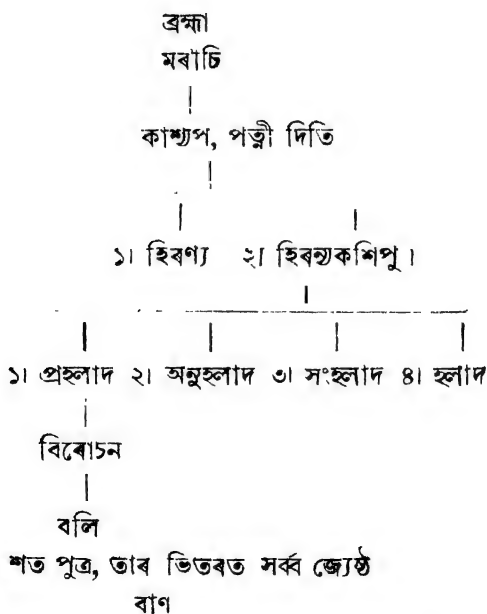
শক বিলাক পূৰ্বত ক্ষত্ৰিয় আছিল, সগৰৰ যুদ্ধত বশিষ্ঠ মুনি সিহঁতক মাৰিব নেদি জ্ঞাত্যন্তৰ কৰি বাগিছে ।

কলিৰ বাৰশ বছৰৰ মূৰতে পৰীক্ষিতৰ জন্ম হয় । ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণৰ অবতাৰ দ্বাপৰৰ শেষ কলিৰ আদিত । মুচকুন্দ কাল যবনক বধ কৰি কলিৰ নানা বিধ অমঙ্গল লক্ষণ দেখি বদৰিকাশ্ৰমক তপস্তা কৰিবলৈ গৈছিল । বদৰিকাশ্ৰম গন্ধমাদন পৰ্ব্বতত । “বদৰি আশ্ৰমং পুণ্যং গন্ধমাদনপৰ্ব্বতে” ইতি বিষ্ণু পুৰাণ পঞ্চমাংশ, সপ্ত ত্ৰিংশ অধ্যায় ।

বৈবস্বৎ মন্বন্তৰ অষ্টবিংশতি যুগৰ সূৰ্য্যবংশ আৰু চক্ৰবংশৰ পুৰুষী নামা যথাসাধ্য লিখিলোঁ । এই মন্বন্তৰৰ প্ৰথম যুগৰপৰা সপ্ত

বিংশতি যুগ পৰ্য্যন্ত এই দুই বংশৰ একাদিক্ৰমে যে পুৰুষীনাগা পোৱা নেযায় ।

কনিস্কৰ শক বংশৰ প্ৰথম ৰাজা, কনিস্কসৈতে ১৬ জন ৰাজাৰ ভাৰতত ৰাজত্ব কৰিছে । ভাগবতত লিখিছে যে কনিস্ক ১৬ জন, মৎস্য পুৰাণ, বিষ্ণু পুৰাণৰ মতে শকৰ ১৬ জন ৰাজা হ'ব, মকুন্দ শকৰ নিচিনা কনিস্কৰ ঠাইত কনিস্ক হৈছে ।

এই বাগে শোণিত নামে এখন নগৰ পাতিছিল । এতিয়া তাৰ নাম তেজপুৰ ; পুৰণি ভগ্নাবশেষ দেখা যায় । কালিকা পুৰাণত দ্ৰষ্টব্য ।

এই বাণৰ কন্ডা
উষা স্বামী অনিৰুদ্ধ ।

এই উষা জন্মান্তৰত ছয়গাওঁৰ চম্পক বা চম্পা নগৰৰ চান্দ
সদাগৰৰ সপ্তম পুত্ৰ বধু বেউলা যথা—

পূৰ্বৰ বৃত্তান্ত তোমাৰ নাই স্মৰণ ।

তুমিতো আছিলো পূৰ্বে কামৰ নন্দন ॥

মইতো আছিলো আগে বাণৰ জীয়াৰী ।

আমাদুইকো হৰি আনে জয়বিষহৰী ইত্যাদি ।

পূৰ্বত আছিলো মই উষা নামে সতী ইত্যাদি ।

চান্দনামে সদাগৰ চম্পক নগৰে ঘৰ ইত্যাদি অসম দৰঙ
ৰাজ্যৰ দাবপণ্ডিত সূকবি নাৰায়ণ দেৱ ৰচিত পদ্মপুৰাণত দ্ৰষ্টব্য ।

হিৰণ্যকশিপুৰ কন্ডা সিংহিকা, স্বামী বিপ্ৰচিন্ত, পুত্ৰ ৰাহু ॥
ইতি ॥ সৃষ্টি হোৱাৰপৰা এতিয়ালৈকে পুৰুষী নাগা ।

অজিৰা বংশ

ব্ৰহ্মা

অজিৰা

২ পুত্ৰ

৪ কন্ডা

১। জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ বৃহস্পতি ২। কনিষ্ঠ পুত্ৰ উত্থা । বৃহস্পতিৰ পত্নী
তাৰা, উত্থাৰ পত্নী মমতা । বৃহস্পতিৰ ভাৰ্য্যা তাৰাৰ গৰ্ভত চন্দ্ৰ
বুধ নামে এটি পুত্ৰ হৈছিল । এই বুধ চন্দ্ৰবংশৰ আদি পুৰুষ ।

উত্থাৰ পত্নী মমতাৰ গৰ্ভত বৃহস্পতিৰ ভৰদ্বাজ বা বিতথ নামে
এটি পুত্ৰ হৈছিল । এই বিতথক চন্দ্ৰ বংশীয় ভৰত ৰাজ্যক পুত্ৰ
ৰূপে দান কৰিছিল ।

৪ কন্ডা যথা

১। কুহ ২। বাকা ৩। সিনিবালি ৪। অনুমতি ইতি ।

ৰাক্ষসবংশ

ব্রহ্মা

|

পুলস্ত্য

২ পুত্র

|

১। বিশ্বশ্রবা ২। দত্তোলি ।

এই বিশ্বশ্রবাব দুই পত্নী

১। পুষ্পোৎকাটা ২। নিকষা বা কেশিনী

বিশ্বশ্রবাব ৪ পুত্র ১ কন্যা

পুষ্পোৎকাটাব গৰ্ভত বিশ্বশ্রবাব পুত্র

কুবেৰ ।

নিকষাব গৰ্ভত বিশ্বশ্রবাব তিন পুত্র এক কন্যা যথা —

১। বাবণ ২। কুম্ভকৰ্ণ ৩। বিভীষণ ।

এই তিনভাতৃৰ ভগ্নী শূৰ্পনসা ।

এই দত্তোলি পূৰ্ব্বেজন্মত অৰ্থাৎ স্বায়ম্ভুব মহাস্তবত অগস্ত্য নামে প্ৰখ্যাৎ আছিল “পূৰ্ব্বে জন্মনি যোহ গন্ত্যঃ ইত্যাদি পৰাশৰঃ” এওঁৰে বিদ্যাগিৰিৰ দৰ্পচূৰ্ণ কৰি উত্তৰ ভাৰতৰপৰা দক্ষিণ ভাৰতত বাস কৰিছিল । এওঁৰ বংশধৰ অৰ্থাত অগস্ত্য গোত্ৰিয় হিন্দু ভাৰতত বহুত আছে ॥ ইতি ॥

কৃত্তবংশ

৩ ব্রহ্মা

|

কৃত্ত

|

পুত্র বালখিল্য মুনিগণ

ইতি ।

ভৃগুবংশ

৩ ব্রহ্মা

|

ভৃগু

|

১। ধাতা

|

প্রাণ

|

১। দেবশিবা ২। কৃতিমান

২। বিধাতা

|

মুকু

|

মার্কণ্ডেয়

৩। শুক্রাচার্য্য

|

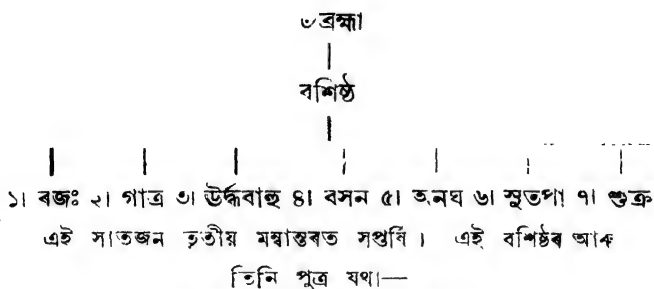
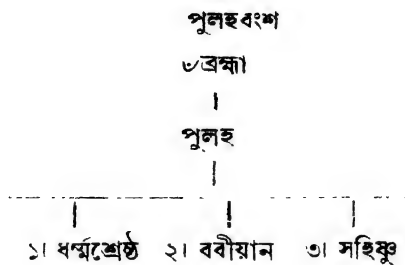
১। কন্যা

|

১। দেবজানী ২। অজ্ঞা

সপ্তমার্ক

(শুক্লব পুত্র)

১। শক্তি ২। দক্ষিণি ৩। অশ্বশিৰা ।

শক্তিৰ মাতা অক্লান্তী

শক্তিৰ পুত্ৰ

পৰাশৰ

|

ব্যাসদেব

এই অষ্টবিংশতি যুগৰ বেদব্যাস সত্যবতীৰ গৰ্ভত পৰাশৰৰ ঔৰসত
 যমুনাৰ দ্বীপত বা দ্বীপত জন্মিছে, সেইনিমিত্তে ব্যাসদেৱৰ আন এটি

নাম হৈপায়ন, এওঁৰে বেদ পুৰাণাদি শাস্ত্ৰ নিৰ্মাণ কৰিছে যথা—

দ্বাপৰে দ্বাপৰে বিষ্ণুব্যাসকণী মহামুনে ইত্যাদি
হিতায় সৰ্বভূতানাং বেদ বেদান্ কবেতি সঃ ইত্যাদি
(বিষ্ণুপুৰাণ, তৃতীয় অংশ, তৃতীয় অধ্যায়)॥

এই বচনৰ অসমীয়া পদ্যানুবাদ যথা—

ব্যসনামে তৈল সত্যবতীৰ সন্ততি ।
দেখিলাহা প্ৰজা হৈল অতি অন্নমতি ॥
সাপা ভাঙ্গিলেক আঁক চাৰিয়ে। বেদৰ ।
পুৰাণ ভাৰত শাস্ত্ৰ নিৰ্ম্মিলা বিষ্টাৰ ॥
ইত্যাদি মহাপুৰুষ গুৰুদেৱৰ—কীৰ্ত্তনঘোষা !

ব্যসৰ পুত্ৰ

|

শুকদেৱ

শুকদেৱৰ ৫ পুত্ৰ—

|

১। ভৃগুশৰবা ২। প্ৰভু ৩। শঙ্কু ৪। কঙ্ক ৫। গোৰ ।

৩ জনী কন্যা

১। কীৰ্ত্তিমতী ২। যোগমাতা ৩। ধৃতৱতা

পূৰ্ব্বৰ্ণও বিষ্ণু পুৰাণ । —

দ্বিতীয় বস্তু কুৰ্ম পুৰাণ পূৰ্ব্বভাগ ১৯ একোন বিংশ অধ্যায় ॥

মহৰ্ষি বশিষ্ঠ সূৰ্য্যবংশৰ আৰু নিমি বংশৰ পুৰুষিত, বিশেষ
বিবৰণ মৎস্যপুৰাণৰ দ্বিতীয় তম অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য ।

পৰাশৰ মুনিৰ বিশেষ বিবৰণ মৎস্তপুৰাণৰ ২০১ একাধিক দ্বিশত-
তম অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য।

অৰুন্ধতী পূৰ্বজন্মত সন্ধ্যা।

গোহাটীৰপৰা ২১ মাইল দূৰত বজিয়া, বজিয়াৰপৰা প্ৰায় দুই মাইল
দূৰত দক্ষিণ পশ্চিম কোণাত সন্ধ্যাৰবাৰ; ইয়াত সন্ধ্যায় তপস্বী
কৰিছিল বুলি ইয়াৰ নাম সন্ধ্যাৰবাৰ।

ভগবান বুদ্ধদেৱ

অগ্নিপুৰাণৰ ১৬ ষোৰশ অধ্যায়ৰপৰা সংগৃহিত।

অগ্নি কলে, সম্প্ৰতি বুদ্ধাবতাৰ বৰ্ণনা কৰোঁ।। ইয়াক শুনিলে
বা পঢ়িলে অৰ্থ লাভ হয়। আগৰ দিনত দেৱতা ও অশুৰৰ
যুদ্ধত দেৱতাবিলাক দানবৰ ওচত পৰাজিত হৈ ঈশ্বৰৰ ওচৰলৈ
গৈ তেওঁত শৰণাপন্নহৈ আৰু আমালোকক ৰক্ষাকৰ ৰক্ষাকৰক বুলি
কৈ অতি দীনভাৱ প্ৰকাশ কৰিলে। তেতিয়া ভগবান মায়ামোহ
ৰূপে শুদ্ধোদনৰ পুত্ৰ স্বৰূপে অবতাৰ হৈ বুদ্ধনামে প্ৰসিদ্ধ হল।
তেওঁৰ মায়াত দানববিলাকে বেদধৰ্ম্ম পৰিত্যাগ কৰি বৌদ্ধ হল;
এনেকৈ দেবধৰ্ম্ম বিবৰ্জিত পাষণ্ডসকল সৃষ্টি হল। তেওঁলোকে
সদায় নৰকাই কৰ্ম্ম কৰে। কলিযুগৰ অন্তিম সময়ত সকলো মানুহে
এনেকুৱা বেদাচাৰ বিহীন শব্দৰ ধৰ্ম্মৰ কঙ্ককাৰী দন্তু আৰু অধৰ্ম্ম
লিপ্সু হব। তেতিয়া শ্লেচ্ছসকল ৰাক্ষসকপী হৈ মনুষ্য ভক্ষণ
কৰিব; পাছত ভগবান বিষ্ণু ককী বিষ্ণুঘণাৰ পুত্ৰ স্বৰূপে অবতাৰ
হৈ অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ গ্ৰহণ পূৰ্বক সেইবিলাকক উচ্ছেদ কৰিব। মহাব

বাজবল্ল্যই সিংহৰ পুৰোহিত হ'ব। তেতিয়া পুনৰায় বৰ্ণাশ্রম আচাৰ আগৰ নিচিনা হ'ব। পাছত ভগবানে কৰ্কাৰূপ পৰিত্যাগ কৰি স্বৰ্গক যাব। অনন্তৰ সত্যসুগ প্ৰযত্নিব। তেতিয়া সৰ্ববিধ বৰ্ণাশ্রম, নিজ নিজ ধৰ্ম্মত প্ৰতিষ্ঠিত হ'ব। এনেকৈ সকলো কল্লতে থাকে সকলো মনুষ্যৰেও ভগবান বিষ্ণু নানাবিধ মুৰ্ত্তিত অবতাৰ হৈ থাকে। তেওঁৰ দশ অবতাৰ ভূনিলে বা পঢ়িলে সৰ্বকামনা সিদ্ধ হয়, এই মানুহে নিজ কুলৰ সৈতে স্বৰ্গলাভ কৰে। তেওঁৰে সৃষ্টি প্ৰভৃতিৰ বাৰণ ॥ ইতি

ভগবান বুদ্ধদেৱৰ জন্ম সময় পোৱা নাই, তথাপি মহাবাজ বিক্ৰমাদিত্যৰ বৰ্ত্তন আশ্রিত। উজ্জয়িনীপতি মহাবাজ বিক্ৰমাদিত্যৰ অমৰ সিংহ নববৰ্ষ সভাৰ অষ্টম বৰ্ষ, সেই অমৰসিংহ বোদ্ধ আছিল। পাণ্ডিত্য অমৰসিংহৰ ৰচিত অমৰকোষ প্ৰভৃতি বেবধন পুথি আছিল। তাৰ কিছুমান দিনৰ পাছত বোদ্ধ বিবেৰ্ণা শঙ্কৰাচাৰ্য্যই পাঁচ অমৰকোষ খন উপদেয় বুলি ৰাখি আন বাৰখন পুথি পুৰি পেলাইছে।

অমৰ সিংহৰ ৰচিত অমৰ কোষৰ বুদ্ধদেৱৰ নাম যথা—
সৰ্বজ্ঞ, সত্য, বুদ্ধ, ধৰ্ম্মৰাজ, সমস্তজ্ঞ, ভগবৎ, মাৰজিৎ, লোকজিৎ, জিন, ষড়্ভিজ্ঞ, দশবল, অদ্বয়বাদিন, বিনায়ক, মুনীন্দ্ৰ, শ্ৰীঘন, শাস্ত্ৰ, মনি, শাক্যমুনি শাক্যসিংহ, সৰ্বাৰ্থসিদ্ধ, (অৰ্থাৎ সিদ্ধাৰ্থ) সৌক্কদনি, গৌতম, অৰ্কবল্ল, মায়াদেৱী সূত, এই ২৫ টি বুদ্ধদেৱৰ নাম।

সূৰ্য্য বংশীয় বৃহৎল, মগধ বংশীয় জৰাসন্ধৰ পুত্ৰ সত্যদেৱ আৰু চন্দ্ৰ বংশীয় অশ্বিনী এই কেইজন কুৰুক্ষেত্ৰ বুদ্ধ হৈছিল। এই কেইজন এক সময়ৰ ৰাজা। মন্ত্ৰপুৰাণৰ এক সপ্তত্যাধিক বিশততম অধ্যায়ত দেখা যায় যে দিবাকৰ পৰ্য্যন্ত মধ্য দেশৰ পুণ্যময় অযোধ্যা নগৰত ৰাজা সিংহাসনত আছিল, তাৰ

পৰবৰ্ত্তী ৰাজ্যবিলাকে কোনদেশত ৰাজত্ব কৰিছিল তাক লিখা নাই। এই দিৱাকৰৰ ১৪ পুৰুষৰ তলত শাক্য, শাক্যৰ পুত্ৰ শুদ্ধোদন, যশ্ৰপুৰাণ আৰু গকড়পুৰাণৰ মতে শাক্যৰ পুত্ৰ শুদ্ধোদন, শুদ্ধোদনৰ পুত্ৰ সিদ্ধাৰ্থ বা বুদ্ধ, এই দুই পুৰাণৰ মতে বুজা যায় বুদ্ধদেৱ সূৰ্য্যবংশীয়।

সিদ্ধাৰ্থই বুদ্ধদেৱ; বুদ্ধদেৱৰ পিতাকে খোৱা নাম সিদ্ধাৰ্থ, আন আন বিলাক নাম কুণক্ৰিয়া অজ্ঞাৰে হৈছে। শুদ্ধোদনৰ ৰাজধানী উত্তৰকোশলপুৰ, সূৰ্য্য বংশীয় ৰাজাসকলৰ ভিতৰত কাৰো কাৰো ৰাজধানী অযোধ্যা, আৰু কাৰো কাৰো ৰাজধানী উত্তৰ কোশলপুৰ। যোগিনী তন্ত্ৰৰ ১৪ পটলৰ ২২।২৩ সংখ্যক শিৱৰ বচন যথা—“প্ৰাপুৰুষৰ কোশলং” অৰ্থাৎ সূৰ্য্যবংশীয় নগৰ ৰজাৰ পিতৃ বাহু ৰজাৰ অহঙ্কাৰত ৰাজলক্ষ্মী পৰিত্যাগ কৰিলে। অনন্তৰ হৈহয় ও তালজয় প্ৰভৃতি কৃত্ৰিয় বিলাকে সাগৰ পাৰ হৈ আহি বাহুৰজাক পৰাজিত কৰি উত্তৰ কোশল অধিকাৰ কৰিলে। হৈহয় ও তালজয় কৃত্ৰিয়বিলাকক চন্দ্ৰবংশৰ অন্তৰ্গত যদুবংশীয় পুৰুষী নামাত দ্ৰষ্টব্য। এওঁলোকে ভাৰতৰ বাহিৰে আন দেশত ৰাজত্ব কৰা বেচ প্ৰমাণ পোৱা যায়। আৰ্য্যবিলাক আন দেশৰ পৰা অহা কোনো প্ৰমাণ নাই। বুদ্ধদেৱ সূৰ্য্যবংশীয়, ইয়াত কোনো ভ্ৰান্তি নাই। ইতি ॥

ভাৰতবৰ্ষ

ব্ৰহ্মা

স্বায়ম্ভুৱ মনু বা আদি মনু

২। পুত্ৰ

১। প্ৰিয়ৱ্ৰত ২। উত্তানপদ।

প্ৰিয়ৱ্ৰত ৰজাৰ দশ পুত্ৰ তাৰ ভিতৰত দ্বিতীয়, পঞ্চম, আৰু নবম পুত্ৰ ব্ৰহ্মচাৰী, আন সাত জনক এই পৃথিবীখন ৭ ভাগ কৰি দিছে যথা—

১। অগ্নিধ্ৰু—জম্বুদ্বীপপতি, ২। অগ্নিৱাহ—ব্ৰহ্মচাৰী। ৩। বপুস্মান—শাল্মলীদ্বীপপতি। ৪। দ্ৰাতিমান—ক্ৰৌঞ্চদ্বীপপতি। ৫। মেধা—ব্ৰহ্মচাৰী। ৬। মেধাতিথি—পুষ্কৰদ্বীপপতি। ৭। ভব্য—শাকদ্বীপপতি, ৮। সৰণ—পুষ্কৰদ্বীপপতি। ৯। পুত্ৰ—ব্ৰহ্মচাৰী। ১০। জ্যোতিস্মান—কুশদ্বীপপতি ॥

প্ৰিয়ৱ্ৰত ৰজাৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ অগ্নিধ্ৰুৰ নজন পুত্ৰক জম্বুদ্বীপ খন ন বৰ্ষত বিভাগ কৰি দিছে যথা—

১। নাভি—হিমবৰ্ষ অৰ্থাৎ ভাৰতবৰ্ষৰ অধিপতি। ২। কিস্পুকৰ—হেমকূট বৰ্ষৰ অধিপতি। ৩। হৰিবৰ্ষ, নৈমধবৰ্ষৰ অধিপতি। ৪। ইলাবৃত—ইলাবৃত বৰ্ষৰ অধিপতি (অৰ্থাৎ মেকৰ চতুৰ্দশবৰ্ষী স্থানৰ অধিপতি)। ৫। ৰম্য—নীলাচল আশ্ৰিত বৰ্ষৰ অধিপতি। ৬। হিবহান—তদুৰ্ভববৰ্ষী ষ্ঠেতবৰ্ষৰ অধিপতি। ৭। কুক—শৃঙ্গবাণ পৰ্বতৰ উত্তৰস্থ বৰ্ষ (অৰ্থাৎ শৃঙ্গবৎবৰ্ষৰ অধিপতি ৮। ভদ্রাশ্ব—মেকৰ পূবফালে থকা বৰ্ষৰ অধিপতি (অৰ্থাৎ ভদ্রাশ্ব বৰ্ষ)। ৯। কেতু—মাল—গন্ধমাদন বৰ্ষৰ অধিপতি ॥

অগ্নিৱৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ নাভি, নাভিৰ শতপুত্ৰ, তাৰ ভিতৰত সৰ্বজ্যেষ্ঠ ভৰত; এই ভৰতৰপৰা ভাৰতবৰ্ষ নাম হৈছে। তাৰ আগত ভাৰতবৰ্ষৰ নাম হিমবৰ্ষ আছিল। যথা :— ততশ্চ ভাৰতবৰ্ষ মেত ল্লোকেষু গীয়তে ॥৩২॥ দ্বিতীয় অংশৰ প্ৰথম অধ্যায়। মহামতি কাশীৰাম দাসে চন্দ্ৰবংশীয় দুস্মাস্তৰ পুত্ৰ ভৰতৰপৰা ভাৰতবৰ্ষ হোৱা বুলি লিখিছে, কিন্তু মূল মহাভাৰতত, বিষ্ণুপুৰাণাদিত নাই। বৰাহ পুৰাণৰ পঞ্চ সপ্ততিতম অধ্যায়ৰ ২৮২৯ শ্লোকৰ অন্তবাদ যথা—সদাশিবে কৈছে, ঋষি সকল, এইবিলাক বৰ্ষৰ পৰ্ব্বতত বহু সখ্যক জলপ্ৰপাত আৰু বহু সংখ্যক নদী আছে বুলি এক বৰ্ষৰ পৰা আনবৰ্ষক যোৱা অসম্ভব। আমালোক যি ঠাইত বাস কৰিছোঁ ইয়াৰ নাম ভাৰতবৰ্ষ, ভৰতৰ সন্ততি বিলাকে এই বৰ্ষত বাস কৰিছিল। এই ভাৰত বৰ্ষৰ পূৰ্ব্ভাগে কিৰাত, পশ্চিমে যবন, দক্ষিণে অন্ধ্ৰ, উত্তৰে তুৰস্ক; সীমাত এই বিলাক জাতি আৰু মধ্যভাগত হিন্দু জাতি অৰ্থাত বৰাশ্ৰম ধৰ্ম্মী বিলাক বাস কৰে ॥

পাঞ্চাল, কুক মৎস্ত, যৌধেয়, পটচ্চৰ, বুণ্ডি, শূৰসেন, এই বিলাক দেশ ভাৰতৰ মধ্য ভাগত আছে। এই বিলাক দেশৰ সাধাৰণ নাম মধ্য দেশ। পদ্ম, স্থত, মাগধ, ছেদি, কৰায়, বিদেহ আৰু কোৰল এই বিলাক দেশ ভাৰতৰ পূৰ্ব ভাগত আছে। কলিঙ্গ, বঙ্গ, পুণ্ড, অঙ্গ, বিদৰ্ভ আৰু মূলক এইবিলাক দেশ আৰু বিষ্ণু পৰ্ব্বত অন্তৰ্গত দেশবিলাক ভাৰতৰ পূৰ্ব দক্ষিণ ভাগত আছে। পুলিন্দ, অশ্বক, জীমুত, নায়াকাষ্ট্ৰ, কৰ্ণাট, কষোজ, ঘাট, দক্ষিণপথ অশ্বৰ্থ, দ্ৰবিড়, লাট, ক্ৰীমুখ, শক ও অনন্ত এই

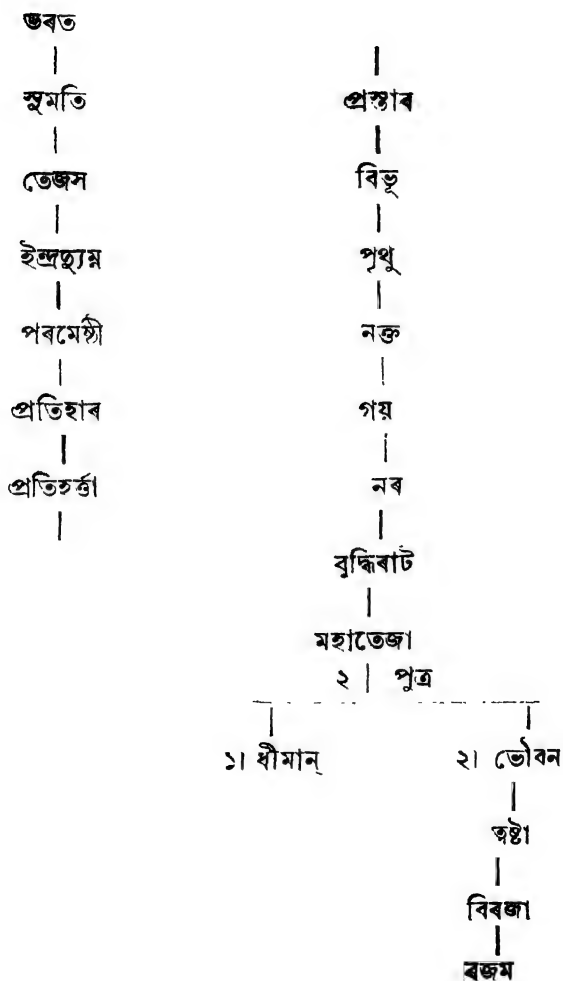
বিলাক দেশ ভাৰতৰ দক্ষিণ পশ্চিম ঠাইত আছে। স্বীৰাজ্য, সিন্ধু, য়েচ্ছ, নাস্তিক, যবন, মথুৰা আৰু নিয়ম এইবিলাক দেশ ভাৰতৰ পশ্চিম ভাগত আছে। মণ্ডব্য, তুমাৰ, মুসিক, মূগ, ঋণ, মহাদেশ আৰু মহানদ এইবিলাক দেশ ভাৰতৰ পশ্চিম উত্তৰ ঠাইত আছে। লম্বক, স্তন, নাগ, মদ, গাক্কাৰ আৰু বাস্কিক এইবিলাক দেশ আৰু হিমালয় বাসী মেছগকলৰ দেশ ভাৰতৰ উত্তৰ ভাগত আছে। ত্ৰিগৰ্ভ, নীল, কোলভ, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ সন্নিহিত দেশ টকুন, অভীৰাহ আৰু কাশ্মিৰ এই বিলাক দেশ ভাৰতৰ পূৰ্ব উত্তৰ ভাগত আছে। পূৰ্ব অংশ বিষ্ণু পুৰাণ আৰু মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ পৰা সংগৃহীত, শেষ অংশ গৰুড় পুৰাণৰপৰা সংগৃহীত।

ভৰত

পুলস্ত্য মুনিৰ আশ্ৰম নেপালত। ভৰত ৰাজ্য অমতি নামে পুনৰ ৰাজ্য দি বাণপ্ৰস্থ গ্ৰহণ কৰি বিষ্ণুদেৱ কুণ্ডৰ পাৰত পুলস্ত্য মুনিৰ আশ্ৰমৰ ওচৰত কুটীৰ সাজি বাস কৰিছিল। তাৰ ওচৰতে কালক্ৰুৰ গুপ্তক নামে ছটা পৰ্বত আছে। তাতে গণ্ডক পৰ্বতৰপৰা বৈ আহা গণ্ডকী নামে নদীৰ পাৰত তপস্তা কৰিছিল। ভৰত ৰাজ্য প্ৰথম জন্মত ভাৰতবৰ্ষৰ অধিপতি, দ্বিতীয় জন্মত হৰিণ, তৃতীয় জন্মত জড় ভৰত। (পঞ্চম স্কন্ধ ভাগৱতত দ্ৰষ্টব্য) ভৰতৰ পিতৃ ঋষভ ৰাজ্যৰো তাতে তপস্তা কৰিছিল যথা—

ঋষিভাদ্ ভৰতো যজ্ঞে ছোৰ্দ্ধঃ পুন শতশ্চ সঃ ঈত্যাদি ২৮।২৯।৩০।

বিষ্ণু পুৰাণ দ্বিতীয়াংশ প্ৰথম অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য।

ৰজম

|

শংজিৎ

|

বিশ্বগ জ্যোতি

ৰাজধানী শালগ্ৰাম ।

এইবিলাক প্ৰথম মন্বাস্তবৰ প্ৰথম ত্ৰেতা যুগৰ ভাৰতৰ অধিপতি ।
 প্ৰতি চাৰি যুগৰ অৱসানত অৰ্থাৎ কলিৰ শেষত বেদৰ বিপ্লব
 হয়, প্ৰতি সত্যযুগত পৃথিৱীত মনুয়ে ৰাজত্ব কৰে, তেওঁৰে ধৰ্ম্ম শাস্ত্ৰ
 বা আইন নিৰ্ম্মান কৰে, সপ্তৰ্ষি সকলে পৃথিৱীত অবতাৰ হৈ বেদ
 প্ৰবৰ্ত্তন কৰে । এই মন্বাস্তবত বশিষ্ঠ, কাশ্যপ, অত্ৰি জমদগ্নি, গৌতম
 বিশ্বামিত্ৰ আৰু ভৰদ্বাজ এইকেইজন সপ্তৰ্ষি । মনু, সপ্তৰ্ষি, দেবৰাজ
 দেবতাবিলাক, মনুপুত্ৰ, ৰাজাবিলাক, এই সকল প্ৰতি মন্বাস্তবত উৎপন্ন
 হয় । হে দ্বিজ ! এনেকৈ চতুৰ্দশ মন্বাস্তবত সহস্ৰ যুগ গলে এক কলা
 হয় । মনুসকল, মনুপুত্ৰসকল, ৰাজাসকল, উক্সসকল, দেবতাসকল,
 আৰু সপ্তৰ্ষি সকল এই সমুদায় বিষ্ণুৰ ভূবন স্থিতি কাৰক সাংখ্যিক
 অংশ । জগত ৰক্ষাৰ নিমিত্তে বিষ্ণুৱে চাৰি যুগত যুগানুসাৰে ব্যবস্থা
 কৰে । তেওঁৰে সত্যযুগত সকল প্ৰাণীৰ হিতাৰ্থে ঐপিলৰূপে সকলো-
 প্ৰাণীক সত্য-নিষ্ঠ জ্ঞান দিয়ে । ত্ৰেতাযুগত সেই প্ৰভুৱে চক্ৰবৰ্ত্তী
 ৰূপে দৃষ্ট বিলাকক নিগ্ৰহ কৰে । তেওঁৰে দ্বাপৰ যুগত বেদব্যাস
 ৰূপ ধৰি একবেদক চাৰিভাগ কৰি পাচত শত শাখাত বিভাগ কৰে
 আৰু পুনৰ্কাৰ ইয়াক অনেক অংশত বিভাগ কৰে, পাচত ককী
 ৰূপ ধৰি পানী সকলক সৎপপলৈ আনে । ২৯ উনত্রিংশত যুগত দ্ৰোণ
 পুত্ৰ অশ্বখামা বেদব্যাস হব আৰু ভগবান পৰশুৰামৰ পিতৃ জমদগ্নি

বেদ প্ৰবৰ্ত্তক হ'ব ইতি বিষ্ণু পুৰাণ, দ্বিতীয় ও তৃতীয় অধ্যায়, তৃতীয় অংশ ॥

ভাষা ও বাক্য

কি বেদ, কি সংহিতা, কি মন্ত্ৰ, কি কাব্য, কি পুৰাণ সমুদায় বাক্যময়। ধৈৰ্য্যবল, গাভিৰ্য্য বল, সৌৰ্য্যবল, জয় বল, অজয় বল, সমুদায় বাক্যৰপৰা উৎপন্ন হয়। এই নিমিত্তে ব্ৰহ্মায় সৰ্বাগ্ৰে ব্ৰহ্ম ৰূপীবাক্য সৃজন কৰি অকবাৰ্হি স্বৰবৰ্ণ, ককাৰ্হাদি হল বৰ্ণ আৰু হল বৰ্ণৰ পৰস্পৰ লগলগা বৰ্ণ সকল সৃজন কৰাৰ পাচত ৫৬ ঘট পঞ্চাশৎ সংখ্যক ভাষা আৰু লবাবিলাকে ভাষা শিকিবৰ নিমিত্তে নানা বিধ বাক্যৰণ সৃজন কৰিলে যথা—

ৰাচো বেদাঃ সংহিতাস্ব বাচোমন্ত্ৰ স্পৃশ্বলাঃ ॥

ইত্যাদি বৃহৎ ধৰ্ম্মপুৰাণ, পঞ্চ বিংশতি অধ্যায় পূৰ্ব্বখণ্ড ॥ ইতি ॥

পাৰ্বত্যজাতি

ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ স্বায়ম্ভুৱ মনু, এই স্বায়ম্ভুৱ মনুৰ প্ৰিয়ব্ৰত ও উত্তানপদ নামে দুই পুত্ৰ। কনিষ্ঠ উত্তান পদৰ দুই পুত্ৰ যথা— উত্তম আৰু ধ্ৰুব, ধ্ৰুবৰ পত্নী মঙ্গলনয়া। ধ্ৰুবৰ দুই পুত্ৰ যথা— শিষ্টি আৰু ভব্য। শিষ্টিৰ পাঁচ পুত্ৰ যথা— ১। বিপুত্ৰ ২। বিপুঞ্জয়। ৩। বিপ্ৰ। ৪। বৃকল। ৫। বৃকতেজা। ১ নং বিপুৰ পুত্ৰ চাক্ষুস বা ষষ্ঠমনু। এই চাক্ষুসৰ দশ পুত্ৰ যথা— উৰু, পুৰু, শতছান্ন, তপস্বী, সত্যবাক, কবি, অগ্নিষ্টোম, অতিৰাত্ৰ, সূহান্ন অভিমন্ত্ৰ। চাক্ষুসৰ জ্যেষ্ঠ পুত্ৰ উৰুৰ ছয় পুত্ৰ যথা— ১। অঙ্গ, ২। জমনস, ৩। স্বাতী ৪। ক্ৰতু, ৫। অঙ্গিৰা, ৬। শিব। ১ নং অঙ্গৰ পুত্ৰ বেণ।

মৃত্যুৰ স্ননিধা নাগ্নী কন্তাৰ গৰ্ভত অঙ্গ ৰাজাৰ বেণ নামে এটা পুত্ৰ হৈছিল। সেই বেণ মাতামহৰ দোষত অতি দুষ্ট স্বভাবৰ আছিল।

অঙ্গ ৰাজ্যে পুত্ৰৰ অসং চৰিত্ৰ দেখি ৰাজ্য এৰি বনবাস কৰে ।
 ঋষি সকলে পিতৃ ৰাজ্যত বেণক অভিষেক কৰিছিল । তেওঁ পৃথিৱী
 পতি হৈ এনেকুৱা ঘোষণা কৰিছিল যে কোনোও যজ্ঞ হোম আৰু
 দানাদি কৰিব নোৱাৰিব । মইয়ে যজ্ঞপতি প্ৰভু । ইত্যাদি নানা পাপ
 কামত প্ৰবৃত্ত হোৱাত মহৰ্ষি সকলে নানা প্ৰকাৰ উপদেশ দিয়াতো
 ঋষি সকলৰ কথা নামানিছিল । অনন্তৰ সেই মহৰ্ষি সকলে কুপিত
 চিত্ত হৈ মাৰি পেলোৱা মাৰি পেলোৱা এনেকুৱা কথা কৈ মন্ত্ৰ
 পুত কুহৰ আগেৰে বেণক বধ কৰে । তাৰ পাচত অৰাজকতা ভয়েৰে
 ভীতহে মৃত বেণ ৰাজ্যৰ উক মন্ত্ৰন কৰিছিল । সেই মন্ত্ৰন কৰা উকৰ
 পৰা কৃষ্ণবৰ্ণ, খাতা মুখ, খাতাশৰীৰ আৰু পুতাৰ দৰে স্থূল কায়
 একজাতি মানুহ উৎপত্তি হৈছিল । কি কৰিম কি কৰিম বুলি তেওঁ
 লোকক কৈছিল । তেওঁলোকে কৈছিল নিমিদ্ (অৰ্থাৎ উপবেশন কৰা
 বা বৰা) এই কথা কোৱাত সিহঁতৰ নাম নিবাদ বা ব্যাধ হৈছিল ।
 পাচত সেই সন্তানবিলাক বিজ্যচলবাসী পাপকৰ্ম্মৰত নিবাদ
 হৈছিল যথা—

মধ্যতম্ব সমুতসৌ তস্বোৰোঃ পুৰুষঃ কিল ইত্যাদি বিষ্ণু পুৰাণ,
 প্ৰথমাংশ ১৩ দশ অধ্যায় । ভাগৱত চতুৰ্গ স্বৰ্গত দ্ৰষ্টব্য ইতি ॥

যবন (মুচলমান) শক, পাৰদ (চাণ্ডাল)

পহ্লব প্ৰভৃতি জাতিৰ উৎপত্তি ।

হৰ্য্যবংশৰ বাহ নামে এজন ৰাজা আছিল ; হৈহয় ও তালজয় প্ৰভৃতি
 (হৈহয় আৰু তালজয়ক চন্দ্ৰবংশৰ অন্তৰ্গত যদুবংশৰ পুৰুষী নামাত
 দ্ৰষ্টব্য) বহুত ক্ষত্ৰিয়বিলাকে দ্বন্দ্বত পৰাজয় কৰাত তিবোতা ছুই

জনীৰে সৈতে বনত প্ৰবেশ কৰেগৈ। সেই বনৰ মাজত ওঁৰ মূনিৰ আশ্ৰমৰ ওচৰত বাস কৰোতে এজনী ত্ৰিৰোতাৰ গৰ্ভ হৈছিল। তাকে দেখি আন জনী সতিনীয়ে গৰ্ভ স্তম্ভিত হ'বৰ উদ্দেশ্যে বিষ খুৱালে। (বিষ খালে প্ৰসব নহ'ব আৰু সন্তানটোও নানা প্ৰকাৰ দুখ কষ্ট ভোগ কৰি অবশেষত মৰিব) পাচত সেই বিষৰ প্ৰভাবত সাত বছৰ পৰ্য্যন্ত গৰ্ভস্থ সন্তান গৰ্ভতে থাকিল। বাহু ৰাজ্য বুঢ়া হৈ সেই আশ্ৰমৰ ওচৰতে মৰিল। গৰ্ভবতী জনীয়ে সিঁতা সাজি মৰা স্বামীৰ লগতে মৰিবলৈ ইচ্ছা কৰাত ভূত, ভবিষ্যত ও বৰ্ত্তমান বেত্তা মহৰ্ষি ওঁৰয় আশ্ৰমবপৰা ওলাই আহি কৈছিল—হে সাধি, আপুনি এই অসত কামলৈ আগ্ৰসৰ হৈছে কিয়? আপোনাৰ উদৰত নিখিল ভুবন পতি চক্ৰবৰ্তী অতি বীৰ্য্য গৰাক্ৰম শালী বহুত যজ্ঞ কৰ্ত্তা, শত্ৰু ক্ষয়কাৰী এটি লৰা আছে। আপুনি এনেকুৱা অসৎ কাম নকৰিব। ঋষিৰ এনেকুৱা কথাত ৰাণী সেই সহগৰণ কামৰপৰা নিবৃত্ত হৈছিল। আৰু ভগবান ওঁৰ মূনিয়ে তেওঁক নিজ আশ্ৰমলৈ লৈ গ'ল। কিছুমান দিনৰ পাচত এটি অতি তেজস্বী লৰা জন্মিছিল। ওঁৰয় লৰাটোক জাত কৰ্ম্মাদি শেখ কৰি সগৰ নাম ৰাখিলে। পিচত সগৰৰ উপনয়ন হোৱাত ওঁৰয় তেওঁক বেদ, আন আন শাস্ত্ৰ আৰু ভাৰ্গৱাখ্য আগ্নেয় নামক শাস্ত্ৰ শিক্ষা দিছিল। লৰা স্থিৰ বুদ্ধি হৈ মাকক শুধিলে—“মাই আমি তপোবনত কিয় বাস কৰিছোঁ। আমাৰ পিতা কত? পিতা বা কোন?” লৰাৰ এনেকুৱা কথাত মাকে সকলো আদি বৃত্তাস্ত ভাঙি কলে। তাৰ পাচত সগৰে পিতৃৰাজ্য অপহৰণত থং উঠি হৈহয় তালজজ্বাদিক বধকৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞা কৰে। পিচত প্ৰায় হৈহয় নৃপতিবিলাকক বধ কৰিছিল। পাচত শক যবন, কছোজ, পাৰদ আৰু পল্ল বিলাক সগৰ কৰ্ত্তক

আচৰ্ত হৈ সগৰৰ কুলপুত্ৰ বশিষ্ঠঃ শৰণাপন্ন হয। অবশেষত
বশিষ্ঠই ইহঁতক জীৱন্ত প্ৰায় কৰি সগৰক কৈছিল— “বাপা জীৱন্ত
বিনাকৰ প্ৰতি অমুসৰণ কৰি কি ফল হব? মই ইহঁতক তোমাৰ
প্ৰতিজ্ঞা পালন কৰিবলৈ নিজ ধন আৰু ব্ৰাহ্মণৰ সংসৰ্গ পৰিত্যাগ
কৰায় দিলোঁ। অবশ্যে ইহঁত জীয়াওতে মৰা, ইয়াত সন্দেহ কি?”
ৰাজা ১৮ৰে “যি আদেশ” ইয়াকে কৈ গুৰুৰ বাক্যত অভিনন্দন
প্ৰদান সিহঁতক ভিন্ন প্ৰকাৰ বেষণ কৰি দিছিল। তেওঁ খবৰবিলাকক
চুলি খৰায় দিছিল; “কৰিলাকৰ মূৰৰ একফাল চুলি খৰায়
দিছিল। পাৰদবিলাকৰ দাখল চুল আৰু প্ৰজ্ঞাবিলাকৰ দাৰি
ৰাখি দিছিল। আন আন ক্ষত্ৰিয় বিনাকৰ স্বাধায় ও বষ্টকাৰ
বিহীন কৰি দিছিল। সিহঁতে নিজ ধন্য পৰিত্যাগ কৰাত ব্ৰাহ্মণ
বিলাকেও সিহঁতক পৰিত্যাগ কৰিছিল। সিহঁতে সৈন্ত্য প্ৰাপ্ত
হৈছিল। পিচত সগৰ নিজ নগৰলৈ আৰু অগ্ৰতিহিত সৈন্ত্যৰে বেষ্টিত
হৈ সপ্তদ্বীপা পৃথিৱী শাসন কৰিবলৈ ধৰিছিল ॥ উতি

(বিষ্ণু পুৰাণ, চতুৰ্থাংশ, তৃতীয় অধ্যায় ১৫ ৰ পৰা ২১ পৰ্য্যন্ত)

শিৱশ্বেদন আৰু শিৱোন্মুণ্ডন এক কাণা; বেদত এওঁ দুয়োৰ্ম্মক
সমান বুলি কৈছে। বশিষ্ঠক কলে হে সখি “তুমি বিবৰ্ণ নহবা, তোমাৰ
শৰবিলাকক দূৰ দেশত নিক্ষেপিত কৰ।” বশিষ্ঠৰ এনেকুৱা কথা শুনি
সগৰেও সিহঁতৰ প্ৰতি এনেকুৱা আচৰণ কৰিলে। হৈহয় আৰু
তামজ্ঞয় ক্ষত্ৰিয়বিলাক এনেকুৱা মুণ্ডিত, বিবৰ্ণিত আৰু হীন হৈ স্নান
মুনিৰ আশ্ৰয় লৈ সদাচাৰ বিবৰ্জিত হৈ ৰল। পাচত মুনিৰ উপদেশ
মতে তপস্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। সিহঁতৰ সেই তামসিক তপস্তাবদ্বাৰায়
ভগবান সদাশিৱ সন্তুষ্ট হৈ বৰ দিলে, “তোমালোকে সম্ভ্ৰান্তি ইয়াতে

ৰজাই থাকে। কলিকাতাৰ ইন্দ্ৰ অষ্ট, নব শক গলে পুণ্যদেশৰ ৰজা হ'ব।" এনেকুৱাকৈ যবনবিলাকে কামৰূপৰ ৰজা হৈছিল। আন আন বহুত পুণ্যদেশৰ ৰজা হৈছিল। পূৰ্ণগুণ বিষ্ণুপুৰাণ, পৰশুৰাম যোগিনী তন্ত্ৰ ১৪ পটল ॥

মন্তব্য—“হিমালয়ৰ পশ্চিম ভাগ যবন দেশ” ॥

এই শিৱৰ বচনদ্বাৰায় বুজিব পাৰি মুচলমান জাতি আগৰেই। “সম্প্ৰতি ইয়াতে ৰাজা হৈ থাকে। কলিৰ ইন্দ্ৰ অষ্ট নব শক গলে পুণ্য দেশৰ ৰজা হ'ব।” এই বচনদ্বাৰায় বুজিব পাৰি হিমালয়ৰ পশ্চিম ঠাইত এওঁলোকে ৰজা হৈছিল। যেতিয়াৰ পৰা ভৰতবৰ্ষ হৈছে তেতিয়াই সীমা ঠিক কৰিছে (অৰ্থাৎ সীমা ঠিক কৰিছে ভাৰতবৰ্ষ নাম দিছে)।

ইন্দ্রবংশীয় অসমীয়া ৰজা বা আহোমবিলাক। (শ্ৰীপৰ্ব্বত বাসী ৰজাবিলাক)

এদিন দেবৰাজ ইন্দ্ৰ নিজ ৰাজ্য এৰি কোঁশাঙ্গী নায়ী এজনী বিত্তা-ধৰীৰ লগত খাণ্ডব বনলৈ গৈছিল। তাতে বহুদিন ক্ৰিয়া কৰিলে। অনন্তৰ ত্ৰৈৰ্য্যত্ৰিকাৰে বনৰ ইচ্ছা হোৱাত ৰজা তিলোত্তমা কাঞ্চী, কুৰাঙ্গী আৰু মনোহৰা, এইবিলাক স্বৰ্গৰ বিত্তাধৰীক অনাই নৃত্য কৰিবলৈ আদেশ দিলে। তেওঁলোকে ইন্দ্ৰক আগুৰি নাচিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। নানাবিধ নাচনৰ দ্বাৰায় তেওঁলোকে ইন্দ্ৰক সন্তুষ্ট কৰিলে। অনন্তৰ কোঁশাঙ্গী মোহিত হৈ দেবৰাজ ইন্দ্ৰ সহিত মিলি গল। পাচত তেওঁলোকৰ নাচ গানত ইন্দ্ৰৰ কাম ভাব বৃদ্ধি হৈ উঠিল।

মুগ্ধ-হস্তা ইন্দ্ৰ মনোহৰা নান্নী স্বৰ্গৰ বেষ্ঠাৰ প্ৰতি অমুৰাগ প্ৰকাশ কৰিলে । ইন্দ্ৰৰ অমুৰাগ দেখি সেই মনোহৰা স্বৰ্গৰ বেষ্ঠায়ে ইন্দ্ৰৰ প্ৰতি মন কৰিলে । তাতে (অৰ্থাৎ অতিশয় কামবশতে) বিভ্ৰান্ত চিত্ত হোৱাত মনোহৰাৰ নাচগান স্থগিত হল । তাকে দেখি তেওঁলোক দুয়োৰো ৰতি জন্মিছে বুলি জানি, কৌশাক্ষী ক্ৰোধমূৰ্ছিতা হৈ নিষ্ঠুৰ ভাবে মনোহৰাক কলে, “মনোহৰে ! তুমি শুনা তুমি মহাদুষ্টা স্বৰ্গবেষ্ঠা হৈছা, আৰু তোমাৰ বৰ মদ গৰ্ব্ব হৈছে, এই নিমিত্তে মোৰ ৰতি কণ্ঠত বিয় জন্মাই ৰতি কণ্ঠ কৰিব নিদিলা । এই নিমিত্তে তুমি পৃথিবীক গৈ নৰপতিক পতি লাভ কৰাগৈ ।” কৌশাক্ষীৰ মুখৰপৰা ওলোৱা এনেকুৱা নিষ্ঠুৰ কথা শুনি মনোহৰা মূৰ্ছিত হৈ কৌশাক্ষীৰ চৰণত পৰি বৰকৈ কান্দিব ধৰিলে । তাকে দেখি কৌশাক্ষীৰ ময়া উপজি কলে, “তুমি নেকান্দিবা, ৩২ বছৰ মাত্ৰ পৃথিবীত থাকি শাপাস্তত গঙ্গাত মনুগ্য শৰীৰ এৰি স্বৰ্গক আহিবা । সেই মনোহৰা পৃথিবীক আহি কঙ্কঠী নামে অতি মনমোহিনী কামিনী হৈ ধৃতবাহুৰ পুত্ৰ বধু হৈছিল । পিচত কুৰুক্ষেত্ৰৰ যুদ্ধত কোৱৰ দকল নিহত হোৱাত শতনাৰী পতিৰ লগত প্ৰাণ পৰিত্যাগ কৰা দেখি কঙ্কঠী ভীতা হৈ বৰ বেগেৰে চন্দ্ৰচূড় পৰ্বতলৈ পলায় গৈ বৰ ওখ পৰ্বতৰ শিখৰত বাস কৰিলেগৈ । এদিন সেই স্বৰ্গবেষ্ঠা ঋতুমতি হৈ ঋতুৰ দ্বিতীয় দিনত কামশৰে বিদ্বহৈ অতিশয় সজ্ঞাপিত হল । সেই সময় দেবৰাজ ইন্দ্ৰ ৰণত উঠি কুণদীপৰপৰা যাওঁতে সালহতা সেই স্তম্ভৰীক দেখা পালে । তাইৰ পূৰ্বদৃষ্টান্ত স্বৰ্ণ হোৱাত সেই কাম মোহিতা স্বৰ্গবেষ্ঠাক সমুদায় বৃত্তান্ত জনালে । তাৰ পিচত উভয়ে কাম মোহিত হৈ সহবাস কৰিলে । সেই ৰতি ক্ৰিয়াত

চক্ষুচুড়। পৰ্কতত বা গন্ধমাদন পৰ্কতত কঙ্কতীৰ অৰিন্দম নামে এটি পুত্ৰ হল। ঋতুৰ দ্বিতীয় দিবসত সহবাস বৰাত (অৰ্ঘ্য ঋতুৰ দোষত) পলে মেচ্চচাৰী, বাত্ৰবুদ্ধি, অতি ঘোৰ প্ৰাণীহিংস্ৰক, মছ-মাংসপ্ৰিয়, বদাচাৰ পৰায়ণ, সৰ্কপ্ৰকাৰ পাপাশঙ্ক হল। কঙ্কতী পুত্ৰৰ এনেকুৱা আচাৰ দেখি বৰ দুঃখিত হৈ অতি ঘোৰ তপস্যা কৰিবলৈ ধৰিলে অনন্তৰ দেবৰাজ সম্বন্ধ হৈ কঙ্কতীৰ অ'গত উপস্থিত হৈ কলে, “হে কঙ্কতি! বিষ তুমি ওপস্যা নকৰিছা। মোত কোৱা মই তোমাৰ ওপস্যা বৰ সম্বন্ধ হৈছে, যি হ'ল বোৱা, তাকে দিম।” কঙ্কতী কলে, “হে নাথ। মোক লৈ যাওক, মোৰ গৰ্ভত আপোনাৰ যি পুত্ৰ হৈছে, সি সদায় পাপাচাৰী। হে দেৱ। মই পাপ দেখিব ভাল নেপাওঁ আপুনি এই বিষয় যি ভাল হয় তাকে কৰক। হে দেৱাধিদেৱ। তোমাৰ এই পুত্ৰ নৰাসন হ'ব, তাত সন্দেহ কি?”

ইকুটি কলে, “হে প্ৰেয়সি। তোমাৰ শাপবাল গৈছে। তোমাৰ অতিশীঘ্ৰে লৈ যাম। পুত্ৰৰ গাপদোষত বংশ নাশ হ'ব, এই নিমিত্তে ১২৮ পুৰুষ গলে তোমাৰ গৰ্ভজাত মোৰ বংশীয় সকল সৌম্য দেশত বা সৌম্য পিঠত নপতি শেষ্ঠ হ'ব, তেওঁলোক সমুদায় পুণ্য শোণ, ধৰ্ম্মবত, সদাচাৰ পৰায়ণ, ন্যায় বুদ্ধি, মহোৎসাহী, ব্ৰহ্ম তত্ত্বজ্ঞ আৰু দ্বিজপৰায়ণ হ'ব সন্দেহ নাই। তেওঁলোক বিষ্ণু ভক্তি পৰায়ণ হৈ বৈকুণ্ঠক যাব।” যথাকালে কঙ্কতীৰ গৰ্ভজাত সৌম্যগণ কামৰূপৰ অধীশ্বৰ হৈছে। পূৰ্বে সৌম্যৰ, পশ্চিমে কুৰাচ (কোছ) উত্তৰে প্ৰব গণ, দক্ষিণে যবনসকলে ৰাজত্ব কৰিছিল। হেদেবি! তোমাক সৌমাৰ চৰিত কলোঁ। আৰু যি শুভনা কথা শুনিবৰ ইচ্ছা কৰা তাকে সোধা ॥ ইতি ॥ সৌমাৰ পিঠত ৰাজত্ব কৰাৰ নিমিত্তে সৌমাৰ নামে বিখ্যাত ॥

কোছ বজা ।

ভবতি শুধিলে, “হে সৰ্বদেব পুত্ৰিত শঙ্কৰ ! আপুনি কোন বান ঠাইত বাস কৰে, দয়াকৰি মোত বওক ?” সদাশিবে কব নবিলে, “গোন গৰ্ভৰ ওচৰত (কা'মখাৰ ওচৰত) কোছনায়ে (বা'চনিহাৰ কুচ্ৰ্ৰ কপি'না দেব কথ'ৰ সহিত সদাশিবে বিহাৰ কৰিছিল সেই নিমিত্তে তাৰ নাম বা'চনিহাৰ) দেশ আছে। তাতে বৰতী নামে এজনী যে'গিনী আছে। তেওঁৰ কুচ যুগল কঠিন আৰু য'গী মণ্ডল পীন ও মনোহৰ। মই ভিক্ষাৰ চলে বাতি দিনে তেওঁৰ ওচৰলৈ যাওঁ।’ ভগবতী শুধিলে, “সেই বমনী কত আছিল, কেনেকৈ ব তেওঁ তপশ্শা কৰিছিল, তেওঁ কেনেকৈ পৃথিবীলৈ আহিল, তওঁ কি হৈ আছে দয়াকৰি এই বিলাক মোত ভাঙি কওক।” হৈ নশাক্ত নন্দিনী। তেওঁৰ চৰিত অলপ কৈ কওঁ, কাণ পাতি শুওঁ।

সেই বদাক্ত সম্ভাৰা যে গিনী পূৰ্বত দেবনাৰী আছিল। তেওঁ মনায় মোৰ ল'হা ক্ৰিয়া কৰি আছিল আৰু সদায় মোৰ নিমিত্তে তপশ্শা কৰি আছিল। সেই যোগিনী তীৰ্থ সমূহ শোভিত আশ্রমত তপশ্শা কৰি আছে, সেই সময় এজন বাক্ষণে ভিক্ষাৰ নিমিত্তে তাতে উপস্থিত হল। ভিক্ষুকক ভিক্ষা দিব পাৰুত থাকক এ আনাৰ কথা দ্বাৰায় উত্তৰকে নিদিলে। অনন্তৰ সেই বাক্ষণে তেওঁক শাপ দিলে—“ৰে দুৰ্মতে ! মেহু হোৱা !” এনেকৈ বাক্ষণে শাপ দি গুচি গল আৰু যোগিনীও মেহুৰ প্ৰপ্ত হল। যি মানুহে ভিক্ষুকক যথা শক্তি ভিক্ষা নেদিয়ে সি অশেষে দুৰ্গতি ভোগ কৰে। মই তেওঁৰ

তপস্তাত সদায় সন্তুষ্ট আছিল, সেই নিমিত্তে তেওঁ। লাত সদায়
বতিসন্ধক আছেই। তাৰ পিতৃ তেওঁৰ গৰ্ভত মোৰ ঔৰণে বিগ্ন-
সিংহনামে এটি পুত্ৰ হয়। সেই মহামতি বিগ্নসিংহ অকলে সৌমৰ-
বিলাকক আৰু গোড় পঞ্চমগনক ও সমুদায় নৃপতিসকলক পৰাভব
কৰি এজন প্ৰধান শ্ৰীমন্ত বজা হৈছিল। সেই বিগ্নসিংহৰ পৃথিবী
পালক বহুপুত্ৰ হয়। তাৰ ভিতৰত কুৰাচবিলাক অতি ধৰ্ম্মশীল
আৰু মহাযোদ্ধা। হে দেবি! বিগ্নসিংহ মহাযোগ কৰি অব্যক্ত
(নেদেপাতাবে) এতিয়াও আঁতে আৰু সেই দেবনাৰী কালবশে মোত
লীন হব॥ ইতি যোগিনীতন্ত্ৰ ১৩ পটল।

মন্তব্য। ভগবান পৰশুৰামৰ অৱতাৰ ত্ৰেতাযুগৰ আদিতেই।
তেওঁৰ ভগ্নত ক্ষত্ৰিয়বিলাকে কুচি মুচি থকাৰ নিমিত্তে কোচনামে
প্ৰসিদ্ধ হৈছে। “পৰশুৰাম ভগ্নঃ” ইত্যাদি। স্বাপৰ যুগৰ আদিতে
আগম শাস্ত্ৰ নিৰ্ম্মণ কৰিছে, “স্বাপৰানৌবুদা হুহা” ইত্যাদি পয়পুৰাণ,
ভাত লিখা আছে যে—যোনি গৰ্ভৰ ওচৰত কোচনামে দেশ আছে।
ত্ৰেতা যুগত ভাৰতত কোচ, স্বাপৰ যুগত ভাৰতত কোচ, এতিয়া
কলিযুগতো ভাৰতত কোচ। এই কোচ বিলাকক মধ্য এচিয়াৰ
পৰা আহা বুসি কব পাৰিনে? স্বাপৰ যুগত বিগ্নসিংহৰ জন্ম
হৈছে, বিগ্নসিংহৰ বংশীয় সকল মহৎ আৰু এইবিলাক কথা কল্পনিক
বুলি কব নোৱাৰে। ভগবান পৰশুৰাম, স্মৃতিচিহ্ন—পৰশুৰাম কুণ্ড;
ভগবান বাম,—স্মৃতি—বামেশ্বৰ সেতুবন্ধ; মহাবাজ হস্তী, স্মৃতি—হস্তিনা
নগৰ; মহাবাজ কুক, স্মৃতি—কুকক্ষেত্ৰ ইত্যাদি।

প্ৰবচৰিত বা বাহুলীক বংশীয় নৃপতি ।

শাস্ত্ৰ পুত্ৰবিলাক অ'ক বাহুলীক পুত্ৰবিলাক কোঁৱৰৰ বুদ্ধত মৰিছে । সেই বাহুলীক বংশত কোনো বংশধৰ নাছিল । সেই সময়ত বাহুলীক পত্নী কুম্মী পুণ্যকামনা কৰি কাৰ্শীলৈ গৈ বিশ্বনাথৰ মন্দিৰত তপস্বী কৰিবলৈ ধৰিলে । সেই কালত বলিপুত্ৰ বাণ আৰু মহাবলী মহাকাল দ্বাৰপাল আছিল । তাৰ পিচত মহাকালে অতি কপৰতী কুম্মীক দেখি কামেনোহিত হৈ বতি নামক মহাৰল মহাকালে কুম্মীৰ সজিত সহবাস কৰিলে । সেই সহবাসত কুম্মীৰ গৰ্ভত মহাকালৰ ঔৰসে মহাকুশ নামে এটি পুত্ৰ হল । সেই কুম্মীৰ তপস্বীদ্বাৰায় শাল বংশীয় মহাকুশ কামৰূপত ৰাজ্য লাভ কৰিলে । পাচত মহাকুশ প্ৰব নামে বিখ্যাত হল । ১৪ পটল যোগিনী তন্ত্ৰ ।

মমু

প্ৰথম স্বায়ম্ভুৱমমু তেওঁৰ পুত্ৰ প্ৰিয়ব্ৰত আৰু উত্তানপদ, এই মমুৰ বংশত মহামতি ধৰ, পৃথু, বেণ, ভৰত, (যাৰনামত ভাৰতবৰ্ষ) স্মৃতি প্ৰভৃতি অসংখ্য মহাত্মা জন্মিছে । দ্বিতীয় মমু স্বাৰোচিন, এই মমুৰ পুত্ৰ চৈত্ৰ, চৈত্ৰৰ পুত্ৰ বিৰথ, বিৰথৰ পুত্ৰ অৰথ । এই অৰথ কৰ্ণটৰ বুদ্ধত পৰাস্ত হৈ স্তম্ভীপুত্ৰক স্মৃতপা নামে পুৰোহিতৰ ঘৰত থৈ যুগয়া চলে বনলৈ গৈ মেধস মুনিৰ উপদেশ মতে সমাধি নামে বৈশ্ব সহিত নৰ্মদা নদীৰ পাৰত দুৰ্গামূৰ্ত্তি সাজি তিন বছৰ দুৰ্গা পূজা কৰে । ভগবতীৰ প্ৰসাদত স্তত ৰাজ্য লাভ কৰে আৰু ভগবান সূৰ্য্যৰ ঔৰসে ছায়াৰ গৰ্ভত জন্ম গ্ৰহণ কৰি সাবৰ্ণি নামে অষ্টম যম্বাকবাধিপ হয় । এই অৰথে দুৰ্গা পূজাৰ প্ৰতিপদাদি কৰ্মাৰম্ভ

প্ৰবৰ্ত্তিত কৰে। সুবৰ্ণৰ ৰাজধানী অন্ধদেশত আৰু সনাধি বৈষ্ণৱ ঘৰ কান্তকূজ দেশত, মেধসৰ আশ্ৰম দাক্ষিণাত্যত ॥

তৃতীয় মণ্ড ঔত্তমি, এওঁৰ দিনতে বৰ্ণিষ্ঠৰ সাতপুত্ৰ সপ্তৰ্ষি হয়। বৰ্ণিষ্ঠ মুনিৰ আশ্ৰম কামৰূপত।

চতুৰ্থ মনু তামস, এওঁৰ দিনত মহাৰাজ শিৰি শত অশ্বমেধ যজ্ঞ কৰি ইন্দ্ৰ হয়। (এওঁ বহুত যুগৰ আগত ভাৰতত ৰাজা হৈছিল, এওঁৰ পুৰুষীনাৰা পোৱা বৰ তান) নৰ, খ্যাতি, শাস্ত্ৰ, হৃদয়, জ্ঞানজ্ঞান প্ৰভৃতি মনুৰ পুত্ৰ ৰাজা হৈছে। এই মনুৰ বংশত ইন্দ্ৰহুয় পাণ্ড্য দেশত চক্ৰবৰ্ত্তী ৰাজা হৈছিল। এওঁৰে জগন্নাথ মন্দিৰাদি স্থাপন কৰে। এই ইন্দ্ৰহুয় ৰাজ্যত তপস্তা কৰি থাকোঁতে অগস্ত্য মুনিৰ শাপত হাতী হয়। বিশেষ বিবৰণ ব্ৰহ্মপুৰাণ ও ভাগৱতত দ্ৰষ্টব্য।

পঞ্চম মনু বৈবত, বলবন্ধু, সুসজ্জাক, সন্ত্যক প্ৰভৃতি বৈবত মনুৰ পুত্ৰবিলাক ৰাজা হয়। স্বাবোচিষ, ঔত্তমি, তামস, বৈবত এই চাৰিজন মনু প্ৰিয়ব্ৰত ৰাজ্যৰ বংশ জাত।

ষষ্ঠ মনু চাক্ষুষ, এই চাক্ষুষ মনুৰ দিনত মনোজ নামে ইন্দ্ৰ হয়। উক, পুৰুষ, শতহুয় প্ৰভৃতি চাক্ষুষ মনুৰ পুত্ৰ ৰাজা হয়। মনোজ বা মনুজ নামে ইন্দ্ৰক চুৰ্কাসা মুনি “লক্ষ্মীভ্ৰষ্ট হোৱা” বুলি শাপ দিয়াত উপায়কৰ বিহীন হৈ ভগবানৰ সহায়ত সমুদ্ৰ মন্থন কৰে।

সপ্ত মনু বৈবস্বত, এতিয়া এওঁৰেই দিন চলিব ধৰিছে, ইক্ষ্বাকু প্ৰভৃতি এই মনুৰ পুত্ৰ, মনুৰ অষ্ট বিংশতি যুগৰ ত্ৰৈতাযুগত সমুদ্ৰ বন্ধন হৈছে। প্ৰত্যেক মনুৰ দিন বা আয়ু দিব্য পৰিমাণে ৭১ যুগ মনুষ্য পৰিমাণে ২৮৪ যুগ। এই মনুৰ দিব্য পৰিমাণে ২৮ যুগ গৈছে

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY.

বাল্লীক বংশীয় নৃপতি ।

৮৯

অলপ অবশিষ্ট । মনুষ্য পৰিমাণে— ১১২ যুগ গত হৈছে অলপ বাকী ।
২৮ যুগত প্ৰত্যেক দ্বাপৰত ২৮ জন বেদবাস অতিত হৈ গৈছে,
বেদবাসৰ বিশেষ বিবৰণ বিষ্ণু পুৰাণৰ তৃতীয়াংশৰ তৃতীয় অধ্যায়ত
দ্রষ্টব্য ।

দক্ষবংশ ।

ব্ৰহ্মা

|

দক্ষ

ব্ৰহ্মাৰ পুত্ৰ ঋষিৰূপ মনুষ্য তৃতীয় কল্পা প্ৰস্থতি । তেওঁক দক্ষ
প্ৰজাপতিত বিয়া দিছিল । প্ৰস্থতিৰ গৰ্ভজাত দক্ষ প্ৰজাপতিৰ কল্পা
সতী । তেওঁক ভগবান সদাশিৱত বিয়া দিছিল । সতী পতিনিন্দা
অপমানত প্ৰাণ পৰিত্যাগ কৰাত সতীৰ দেহ ৫১ খণ্ডে বিভক্ত হৈ
ভাৰতবৰ্ষৰ ঠায়ে ঠায়ে কামাখ্যা প্ৰভৃতি ৫১ খন প্ৰসিদ্ধ পিঠ
হৈ আছে । অৰণ্যভিত কালৰপৰা সেইবিলাক পিঠ আৰ্যাসকলৰ পূজ্য
আৰু পূজাৰ পদ্ধতিও লিখি থৈ গৈছে ।

সতীৰ দেহজাতাদি তীৰ্থবিলাক সেই দিনতে উৎপন্ন হৈয়ো
পতিত ভাবে আছিল । দুই হেজাৰ খৃষ্ট পূৰ্বত আৰ্যাসকল আহি
সেইবিলাক তীৰ্থ উদ্ধাৰ কৰিছে আৰু পূজাদিৰো প্ৰথা চলাইছে ।

এনেকুৱাকৈ যদি কণ্ড, তাৰ উত্তৰ যথা—

এই ববাহ কল্পৰ সপ্তম মন্বন্তৰৰ অষ্টবিংশতি যুগৰ ত্ৰোতাত জনক-
ৰাজাৰ বজ্জভূমীত নৰকৰ জন্ম হৈছিল । গোতম মুনি নৰকৰ জাত-

কৰ্মাদিত পুৰুষিত আছিল, গৌতম মুনি ভাৰতৰ, তেওঁৰ ভাৰ্য্যা অহল্যাৰ মধ্যপ্ৰদেশত স্মৃতিচিহ্ন আছে আৰু গৌতমৰ বংশধৰো আছে। নৰকৰ ৰাজধানী গোহাটীত। নৰক ৰজায় ত্ৰেতাৰ ৰা দ্বাপৰৰ শেষ কিস্বা কলিৰ আদি পৰ্য্যন্ত কামাখ্যাৰ দেবালয় বিলাকৰ সেৱা পূজাদি বিশেষ ভাবে চলাইছিল। কামাখ্যা পূজা কদিবনৈ অহা বৰিষ্ঠ মুনিক পূজাত বাধা দিয়াত মুনিয়ে ৰজাক শাসিছিল। বিশেষ বিৱৰণ কালিকা পুৰাণত আৰু যোগিনী স্তোত্ৰত উল্লেখ্য।

ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণে বনবাসত যুধিষ্ঠিৰ ৰাজ্যৰ আগত যি শ্ৰীবৎস চিন্তাৰ উপাখ্যান কৈছিল, সেই শ্ৰীবৎস ৰাজ্যৰ বৈবস্বত মন্বন্তৰত অষ্টবিংশতি যুগৰ পুৰুষী নামাত কোনো উল্লেখ নাই। যুধিষ্ঠিৰ দ্বাপৰৰ, যথা— “দ্বাপৰেতু পুৰাবতে দ্ৰষ্টৱ্যো যুধিষ্ঠিৰঃ” ইত্যাদি দ্বাপৰত নৰক ৰাজ্যৰ ৰাজধানী গোহাটীত আৰু শ্ৰীবৎস ৰাজ্যৰ ৰাজধানীও গোহাটীত, তেওঁ চক্ৰবৰ্তী আছিল আৰু ৰাজস্বত অশ্বমেধ যজ্ঞকৰা বুলি মহাভাৰতত প্ৰমাণ পোৱা যায়। শাস্ত্ৰৰ মন্ত্ৰানুসাৰে বেচ বুজিব পাৰি যে— শিৱি, সূৰ্য, ইন্দ্ৰগুপ্ত প্ৰভৃতি ৰাজ্যবিনাশৰ নিচিনা এই প্ৰবৰ্ত্তিত অষ্টবিংশতি যুগত তেওঁ ৰাজ্য নহয়; ইয়াৰ পূৰ্ববৰ্তী সপ্ত বিংশত্যাৰ্হি যুগাদিত গোহাটীত শ্ৰীবৎস ৰাজ্য আছিল। নৰকৰ পুত্ৰ ভগদত্ত, তৎ কণ্ঠা ভানুমতী তেওঁৰ স্বামী ভক্তিনা পতি দুৰ্য্যোধন। দুৰ্য্যোধনৰ কণ্ঠা লক্ষণা, লক্ষণাৰ স্বামী শাস্ব, শাস্বৰ পিতা ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণ

এই বৈবস্বত মন্বন্তৰৰ অষ্টবিংশতি সংখ্যক যোগত বৰ্ষাকালত দুপৰ নিশাত কৃষ্ণাৰ্হমীত ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণৰ জন্ম হৈছিল, আৰু

সেই 'নশাং' নবমীত 'যে গমায়ার (অষ্টভূজা বক্রাবাসিনী) জন্ম হৈছিল যথা—

প্রবৃত্ত কালে চ নভসি কৃষ্ণাষ্টম্যামহং নিশি

উৎপাদ্যামি নবম্যাক্ষ প্রসূতিঃ স্মরণ্যাসি । ৭৬।

বিষ্ণুপুৰাণ ষাষ্টিমানব প্রথমোধ্যায় ॥

বৈবস্বতেইদ্রে প্রাপ্তি অষ্টাবিংশতিমে যুগে ইত্যাদি ।

নন্দগোপ গৃহে জ . যশোদা গতু সম্ভব ইত্যাদি ।

দেবতা বিলাকৰ আগত ভগবতা কৈছিল যে— বৈবস্বত মহাস্তবৰ অষ্টাদিশ . সংখ্যক যুগতে শুভ নিশ্চয় নামে আন দুটা মহাস্তবৰ জন্ম, . ৩ ৩য় মহ নন্দগোপৰ ঘৰত যশোদাৰ গৰ্ভত জন্ম গ্রহণ কৰি বিন্ধ্যাবাসিনী (অষ্টভূজা) হৈ সিহঁতক নাশ কৰিম ইতি— চণ্ডী ।

এটক গোপীনাথ বালি কয়, বসুদেবে কৃষ্ণক যশোদাৰ কাষত থে যে 'ম' যাক লৈ আহিছিল । এই দেবী মাহাত্ম্য চণ্ডী স্বাৰোচিষ মহাস্তবৰ ৰাজ্যভ্ৰষ্ট স্তবথৰ আগত মেঘল ঘূনি কৈছিল যথা—

মেধাস্ত বপাবমাস স্তবথাৎ নবদীপে । দ্বিতীয় স্বাৰোচিষ স্তবৰ পুত্ৰ চৈত্ৰ, এই চৈত্ৰৰ বংশত স্তবথ ৰাজ জন্মিছিল যথা—

স্বাৰোচিষেস্তব পূৰ্ব চৈত্ৰবংশ সমুৎভবঃ ।

স্তবথো নাম ৰাজ ভূত ইত্যাদি । ৩।

মার্কণ্ডেয় পুৰাণ ৮১ অধ্যায় ।

স্তবথৰ প্ৰবৰ্ত্তিত প্ৰাণপদাদি কল্পাৰম্ভ মতে এতিয়াও ভাৰতত দুৰ্গোৎসব হয় আৰু এই অষ্টাবিংশতি যুগত বাবণ বধৰ নিৰ্ম্মিতে প্ৰবৰ্ত্তিত কৰা ভগবান ৰামচন্দ্ৰৰ যন্ত্ৰাদি কল্পাৰম্ভ মতেও দুৰ্গোৎসব হয় ।

জুবধৰপৰা এই অষ্টবিংশতি যুগ পৰ্য্যন্ত দিব্য সংখ্যাত ৩৮৩ যুগ, অলপ বাকী (অৰ্থাৎ বৈবস্বত মন্বাস্তবৰ অলপ বাকী দিব্য—২৮ যুগ, তৎপূৰ্ব বৰ্ত্তী ৬ষ্ঠ চাক্ষুষ মন্ব দিব্য ৭১ যুগ, তৎপূৰ্ববৰ্ত্তী ৫ম বৈবত মন্ব দিব্য ৭১ যুগ, তৎপূৰ্ববৰ্ত্তী ৪র্থ তামস মন্ব দিব্য—৭১ যুগ, তৎপূৰ্ববৰ্ত্তী ৩য় ঔত্তমী মন্ব দিব্য—৭১ যুগ, তৎপূৰ্ববৰ্ত্তী ২য় স্বাৰোচিষ মন্ব দিব্য—৭১ যুগ) মন্বাস্তবাস্ত দিব্যানাংযুগা মেব সপ্ততি ইতি অমৰঃ । ইমান যুগৰ ভাৰতৰ আৰ্য্য জুবধ, মেধস, জুতপাঃ (জুবধৰ পুৰোহিত) সমাধি বৈশ্ব ইত্যাদি । স্বাৰোচিষ মন্বাস্তবৰ পূৰ্ব বৰ্ত্তী স্বায়ম্ভুব মন্বাস্তবত ভৰত পুৰুষী নামাত দ্ৰষ্টব্য । স্বায়ম্ভুব মন্বাস্তবৰ বহুদিন আগত মৰীচি, অত্ৰি, অঙ্গিৰা, পুলস্ত্য, পুলহ, ক্ৰতু, প্ৰচেতা (দক্ষ) ভৃগু আৰু নাৰদ এই দশজন ব্ৰহ্মাৰ মানস পুত্ৰ ভাৰতবৰ্ষৰ আদি আৰ্য্য । পুৰণাদি শাস্ত্ৰত এওঁলোকৰপৰা সৃষ্টি হৈছিল, হব ধৰিছে আৰু হব ।

যম্বুদ্বীপৰ উপদ্বীপ যথা— ১। স্বৰ্ণপ্ৰস্থ ২। চন্দ্ৰগুপ্ত ৩। আৰ্য্যবৰ্ত্ত ৪। বৰ্মণক ৫। মন্দহৰিণ ৬। পাক্ষজন্ত ৭। সিংহল ৮। লঙ্কা (পঞ্চম স্বৰ্ণ ভাগৱত ১৯ আধ্যায় ।

ধৰ্ম্ম যথা—পদ্মপুৰাণ “ বৰ্ণাশ্ৰমাদিধৰ্ম্মানাং কৰ্ত্ত বক্তা প্ৰবৰ্ত্তকঃ” পাৰ্কীতীৰ আগত শিবে কৈছে যে বৰ্ণাশ্ৰমকে আদি কৰি ধৰ্ম্মবিলাকৰ তেওঁৱে (ঈশ্বৰেই) কৰ্ত্তা, বক্তা আৰু প্ৰবৰ্ত্তক । এই বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্ম্মক হিন্দু ধৰ্ম্ম আৰ্য্যবৈদিক ধৰ্ম্ম বুলি কয় ।

বেদ বিশেষ বিবৰণ মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ ১০১।১০২।১০৩ অধ্যায়ত দ্ৰষ্টব্য । ভগবান সূৰ্য্যদেবৰ আগেই বেদ হৈছে । বেদৰ ভাষা ভাৰতত

হে আৰু সিংহল ও লঙ্কাতো থকা প্ৰমাণ আছে । লঙ্কাধিপতি
বাবণৰ ৰচিত “অৰুপ্ৰকাশ” এই পুথিখন সংস্কৃত ভাষাত লিখা ।
আন আন ঠাইত সংস্কৃত প্ৰচলন প্ৰথা শ্ৰীযুক্ত সোনাৰাম চৌধুৰীৰ
“যুৰোপত ভাৰতীয় সাহিত্য শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ [সংস্কৃত পালি আদি]
প্ৰবন্ধ ১৮৬০ শকৰ ৯ম বছৰ ১২ সংখ্যা আৱাহনত পঢ়ক ।

ইয়াত বাহিৰেও শত সহস্ৰ প্ৰমাণ পাব । মুই বা মিছা এই
দুই আখৰত সিদ্ধান্ত নকৰি পূৰ্ব পুৰুষসকলে থৈ যোৱা সম্পত্তি
বিচাৰিব ।

মই পিত পিত কৰি বিচাৰি চালোঁ সৃষ্টি হোৱাবপৰা আজিলৈকে
কোনো আৰ্য্য কোনো দিনতো কোনো দেশৰপৰা ভাৰতলৈ আহা
নাই । আৰ্য্য বিলাক ভাৰতৰপৰা আন আন দেশক যোৱাছে
প্ৰমাণ পোৱা যায় । ইতি—

*Let us hope you will give you joy for long
if handled carefully with clean hands*

কিতাপ পোৱাৰ ঠিকানা :-

গ্ৰন্থকাৰ—

পোঃ নলবাৰী—বৰমুৰিকোণা।

আৰু

দত্ত বৰুৱা ব্ৰাদাৰ্চ এণ্ড কোং

নলবাৰী, (অসম)।